

Nr 276.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pensionsförbättring för viss personal vid armén; given Stockholms slott den 7 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén under tionde huvudtiteln bevilja

å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 155,000 kronor samt å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 335,000 kronor,

dels godkänna av föredragande departementschefen förordade grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 7 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLINER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Nilson anförde härefter:

»Sedan vid 1918 års lagtima riksdag beslut fattats angående tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén och marinen, uppdrogs, jämlikt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 14 juni 1918, åt särskilda sakkunniga att biträda med verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande, bland annat, tillfällig pensionsförbättring för viss dylik personal.

Med skrivelse den 14 februari 1919 hava nämnda sakkunniga överlämnat betänkande och förslag i ämnet.

Häröver hava, i vad armén angår, yttranden infordrats från direktionen över arméns pensionskassa, arméförvaltningens civila departement samt statskontoret.

Innan jag ingår på det föreliggande förslaget, tillåter jag mig lämna en kortfattad redogörelse för de viktigaste stadgandena rörande de till ifrågakvarande personal vid armén utgående pensionerna.

Nuvarande pensionsbestämmelser.

Bestämmelserna om rätt till pension för officerare och underofficerare med vederlikar vid armén avvika väsentligt från motsvarande bestämmelser för civila tjänst innehavare. De militära pensionerna utgöras av dels pension från arméns pensionskassa, s. k. *kassapension*, och dels s. k. *fyllnadspension* av statsmedel. Pensionskassans egna inkomster äro emellertid otillräckliga för bestridande av kassapensioneringen, varför även den brist, som härvid uppkommer, måste täckas av statsmedel. För ifrågakvarande ändamål är under riksstatens tionde huvudtitel uppfört, jämte vissa andra anslag till arméns pensionskassa, ett särskilt förslagsanslag till »upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering m. m.», för år 1919 utgörande 3,500,000 kronor.

I fråga om armén äro ännu i stort sett gällande av Kungl. Maj:t den 22 juni 1877 fastställda »grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar samt angående tiden för avgång ur tjänst». I dessa grunder hava emellertid gjorts vissa jämkningar, föranledda bland annat därav, att samma grunder efter hand erhållit tillämpning å en del nytillkomna personalgrupper.

Utöver dessa grunder gälla för pensionering av arméns befäl och underbefäl med vederlikar bestämmelserna i reglementet för arméns pensionskassa den 26 februari 1904 med däri sedermera vidtagna ändringar. Därjämte har genom kungl. brev den 22 september 1917 förordnats, att tillsvidare, intill dess pensionskassans reglemente bleve i vederbörlig ordning ändrat, vissa befattningar skulle klassificeras enligt angiven ordning.

Enligt pensioneringsgrunderna utgår *pension*, d. v. s. *kassapension jämte fyllnadspension*:

till den, som innehar fast lön på stat till belopp ej överstigande 1,000 kronor, med lörens hela belopp;

till innehavare av lön, överstigande 1,000 kronor men ej uppgående till 6,000 kronor, med 80 procent av lönen, dock lägst 1,000 kronor; samt

till innehavare av lön till belopp av 6,000 kronor eller därutöver med 75 procent av lönen.

Vid pensionsbeloppets beräkning, på sätt nu är nämnt, räknas ålderstillägg, där sådana förekomma, alltid till lönen.

För erhållande av sålunda bestämd pension erfordras, att vederbörande vid avskedstagandet kan räkna 30 tjänstår (vissa underofficerare

25 tjänstår), att han är berättigad till pension ur arméns pensionskassa samt att han uppnått viss levnadsålder, nämligen:

- a) generaler av alla grader, generalfältläkaren, generalintendenten, militärbefälhavaren å Gottland, krigsarkivarien samt vaktmästarna vid militära ämbetsverk och staber 65 år;
- b) regements- och sekundchefer ävensom övriga chefer för särskilt för sig bestående militära kårer, överstarna vid generalstaben, fortifikationen och intendenturkåren, inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden, överfältläkaren, chefen för krigshögskolan, chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan, professorn vid generalstaben, överstelöjtnanter och majorer vid intendenturkåren, fältläkare, fältveterinären vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, fälttygmästaren, styresmännen för artilleriets fabriker, tygmästare, auditörer, sekreteraren vid fortifikationen, regementsläkare, chefläkaren vid garnisonssjukhuset i Stockholm, regementsveterinärer, tygingenjörer, fabriksingenjörer, tygförvaltare, fabriksförvaltare, kassörer och förrådsförvaltare vid fortifikationen, förvaltare vid intendenturkåren, fanjunkarna vid krigsskolan, väbeln vid artilleri- och ingenjörhögskolan, tygunderofficerare, öververkmästare, verkmästare, besiktningrustmästare, tygverkmästare, departementsskrivare, poliskommissarien vid fästningspolisen i Boden samt överkonstaplar och konstaplar vid fästningspolisen i Boden och å Karlsborg, tygskrivare, fabrikskrivare, tyghantverkare, fortmaskinister, gevärshantverkare och hantverkare vid trängen 60 år;
- c) övriga i mom. b) ej upptagna regementsofficerare, chefen för artilleristaben, kaptener vid intendenturkåren, bataljonsläkare, assistenten vid arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, sjukhusläkaren med bataljonsläkares lön vid garnisonssjukhuset i Stockholm, regementsstallmästare samt batajonsveterinärer 55 år;
- d) officerare av kompaniofficers grad med undantag av kaptener vid intendenturkåren, underofficerare med undantag av fanjunkarna vid krigsskolan, förvaltare vid intendenturkåren och tygunderofficerare, ävensom radiotelegrafister och musikpersonal..... 50 år.

Såsom förut nämnts, utgår en del av pensionen, den s. k. *kassapensionen*, från arméns pensionskassa. Kassapensionen är fastställd till olika belopp för olika pensionsklasser enligt följande pensionsstat:

Första klassen.

För arméfördelningschefer, generalfälttygmästaren, cheferna för fortifikationen och generalstaben, generalintendenten, inspektören för infanteriet och inspektören för militärläroverken:	
6 rum à	kronor 2,400: —
och 5 rum à	» 1,800: —

Andra klassen.

För överstar (och överfältintendenten) samt inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden, militärbefälhavaren på Gottland och generalfältläkaren	» 1,200: —
---	------------

Tredje klassen.

För överstelöjtnanter, chefen för krigshögskolan, chefen för krigsskolan, professorn vid generalstaben (och fältintendenter av 1. graden) ävensom fälttygmästaren och överfältläkaren kronor 900: —

Fjärde klassen.

För majorer, krigsarkivarien samt chefen för artilleri- och ingenjörhögskolan, chefen för artilleristaben, fältläkare, fältveterinären, tygmästare av 1. klassen (och fältintendenter av 2. graden)..... » 750: —

Femte klassen.

För kaptener och ryttmästare, regementsläkare, (fältläkaren i arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse samt intendenter av 1. och 2. klassen) samt styresmän, tygmästare av 2. klassen och chef-läkaren » 600: —

Sjätte klassen.

För bataljonsläkare med högre lön, assistenten å arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse (med bataljonsläkares lön), tygingenjören å artilleriets tygstater och fabriksingenjörer » 450: —

Sjunde klassen.

För löjtnanter, bataljonsläkare med lägre lön, regementsveterinärer, fortifikationskassörer, tygförvaltare, fabriksförvaltare och underintendenter samt departementsskrivare, öververkmästare och poliskommissarien vid fästningspolisen i Boden » 375: —

Åttonde klassen.

För underlöjtnanter, fänrikar och bataljonsveterinärer » 225: —

Nionde klassen.

För fanjunkare och styckjunkare, musikfanjunkare och musikstyckjunkare, tygunderofficerare, sergeanter av 1. klassen, musiksergeanter av 1. klassen, besiktningsrustmästare, verkmästare, tygskrivare, fabriksskrivare, förvaltare vid intendenturkåren och förste vaktmästaren vid artilleri- och ingenjörhögskolan ävensom fortmaskinister, tygverkmästare samt överkonstaplar och konstaplar vid fästningspolisen i Boden och å Karlsborg » 180: —

Tionde klassen.

För sergeanter av 2. klassen, musiksergeanter av 2. klassen, tyghantverkare, gevärshantverkare och vaktmästare samt radiotelegrafister och förrådsvaktmästare » 120: —

Om de i första klassens första avdelning bestämda pensionsrum icke skulle vara tillräckliga, tilldelas pensionstagare ledigt rum i andra avdelningen, tills rum i första avdelningen bliver ledigt, då uppflyttning dit äger rum. Skulle ej heller något rum i första klassens andra avdelning finnas ledigt, tilldelas vederbörande pensionstagare pension i andra klassen, intill dess något rum bliver ledigt i första klassen.

Såsom allmän regel för erhållande av pension från arméns pensionskassa gäller, att vederbörande skall hava uppnått minst 50 levnads- och 30 tjänstår, därvid tjänstår icke få beräknas före uppnådda 20 levnadsår.

Delägare i kassan, som tjänt i fulla 25 år efter adertonde levnadsåret, kan, om han erhåller avsked från sin tjänst, innan han uppnått för pensions erhållande stadgade levnads- och tjänstår, genom erläggande av s. k. expektansavgifter lösa de bristande tjänståren och därigenom bereda sig rätt till åtnjutande av kassapension vid expektansårens utgång.

Fyllnadspension utgår med det belopp, som erfordras för att vederbörandes sammanlagda pension, således inberäknat kassapensionen, skall uppgå till det honom enligt pensioneringsgrunderna tillkommande pensionsbeloppet.

För erhållande av kassapension i viss klass erfordras att under minst två år hava innehaft tjänst, som berättigar till pension i denna klass; likaledes är såsom villkor för erhållande av den med viss tjänst förenade fyllnadspensionen föreskrivet, att vederbörande beställningshavare skall i minst två år på stat hava innehaft samma eller högre tjänst.

Den, som ej uppnått den levnadsålder och tjänstetid, som erfordras för erhållande av fyllnadspension inom hans innehavande grad, men väl den levnadsålder och tjänstetid, som för en lägre grad äro för pensionsrätt bestämda, kan avgå med sådan pension i den högsta grad, inom vilken han uppfyllt villkoren för pensionens erhållande.

Denna bestämmelse tillämpas så, att fyllnadspensionen utgår med det belopp, som erfordras för att vederbörande skall, med inräknande av den honom tillkommande kassapensionen, såsom totalpension erhålla ett belopp, motsvarande summan av pension och fyllnadspension i den lägre tjänstegraden.

Pensionstagare, som tillträder lön, varmed pensionsrätt enligt pensioneringsgrunderna för arméns personal är förenad, får icke uppbära fyllnadspension.

Den, som åtnjuter annan lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som för arméns pensionering äro anvisade,

skall i fyllnadspensionen lida en minskning, motsvarande två femtedelar av vad han sålunda från annat håll uppbär; dock att, därest vad han med tillämpning härav skulle i pension från arméns pensionskassa och fyllnadspension uppbära tillsammans med lönen eller den andra pensionen understiger tretusen kronor, avdrag å fyllnadspensionen skall äga rum endast i den mån, som erfordras för att sammanlagda beloppet icke må överstiga tretusen kronor; skolande, i fall den andra pensionen utgår enligt de i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder, minskning i fyllnadspensionen icke äga rum. Under dylika förhållanden kan även kassapensionen eller viss del därav komma att innehållas.

I årsavgift till arméns pensionskassa har varje i tjänst varande delägare i kassan att utgiva sex procent av den med hans tjänst förenade kassapensionen. Härutöver skall enligt pensioneringsgrunderna varje tjänst innehavare för erhållande av rätt till fyllnadspension erlægga så mycket, att sammanräknade beloppet svarar mot fyra procent av summan utav pensionen jämte fyllnadspensionen.

Skyldighet att avgå inträder numera, sedan genom kungl. kungörelsen den 17 september 1914 rätten till s. k. respitår borttagits, för löntagare vid uppnåendet av den för rätt till fyllnadspension i den tjänst han innehar stadgade levnadsålder, därest han jämväl uppfyllt de villkor, vilka äro föreskrivna för erhållande av de samma tjänst åtföljande pensioner; Konungen eller, där viss ämbetsmyndighet äger att från tjänsten avskeda, denna myndighet obetaget att under angivna förutsättningar låta med avskedet anstå under viss tid.

Särskilda bestämmelser finnas härjämte om skyldighet att avgå med viss pension för den, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vanförhet eller lyte befinnes för framtiden oförmögen till tjänstgöring.

Var och en, som avgår med fyllnadspension, är förbunden att inträda i arméns reserver samt att där kvarstå intill 70 års ålder, om han blivit pensionsberättigad vid 65 år, men i annat fall intill fyllda 65 år, med tjänstgöringsskyldighet vid inträffande mobilisering och i krig samt vid sådan övning, som till utrönande av härens krigsberedskap eller för utbildning av beväringens andra uppbåd eller landstormen kan bliva anbefalld.

Tillfällig löneförbättring enligt beslut vid 1918 års lagtima riksdag.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget till tillfällig pensionsförbättring för personal vid armén står i närmaste sammanhang med den av 1918 års lagtima riksdag beslutade tillfälliga löneförbättringen för viss dylik personal. Nämnda löneförbättring är i huvudsak grundad på det förslag i ämnet, som i betänkande den 5 mars 1918 avgavs av särskilda för ändamålet under år 1917 tillkallade sakkunniga. Det torde fördenskill vara lämpligt att här i korthet redogöra för huvuddragen av det i nämnda betänkande framlagda förslaget.

Utkast till
definitiv löne-
reglering.

Vid fullgörande av sitt uppdrag att utarbeta förslag till en tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén sökte 1917 års sakkunniga i första hand klarlägga, efter vilka linjer en definitiv löneroglering för ifrågavarande personal borde gå. Inom ramen av den sålunda skisserade definitiva lönerogleringen angåvos därefter de belopp, varmed under förhanden varande förhållanden en tillfällig löneförbättring syntes lämpligen böra utgå till olika grupper av personal. Det utkast till en definitiv löneroglering, som av de sakkunniga framlades, liksom det därpå grundade förslaget om en tillfällig löneförbättring åsyftade att bringa den ifrågavarande personalens löneförmåner upp till den nivå, som kunde anses betingad av läget före krigsutbrottet. De extraordinära förhållanden kriget här skapat borde enligt de sakkunnigas mening mötas genom extraordinära åtgärder, i främsta rummet genom anlitande av sådana avlöningsformer som krigstidstillägg och krigstidshjälp.

Vid uppdragandet av riktlinjerna för en blivande definitiv löneroglering hade de sakkunniga, med hänsyn till den mångfald skiftande avlöningsformer, som arméns lönesystem företedde, ifrågasatt, huruvida icke samma grunder, som i detta avseende tillämpats vid de under senare tider verkställda lönerogleringarna för civila verk, borde införas även i det militära lönesystemet. I stort sett hade de sakkunniga funnit möjlighet föreligga att sålunda begränsa de militära avlöningsformerna, i det de såsom huvudavlöningsformer upptagit allenast lön och dagavlöning jämte ålderstillägg till lönen, medan åter sådana förmåner som inkvarterings- och servisbidrag, ersättning för bränsle och lyse samt särskilt hyresbidrag skulle uteslutas ur lönesystemet. Huruvida och i vilken utsträckning arvoden och ortstillägg borde ingå såsom avlönings-

former i det nya lönesystemet, borde enligt de sakkunnigas mening bliva beroende på vidare utredning.

Det lönesystem, de sakkunniga ansett sig kunna föreslå, var beträffande samtliga beställningar av lägre tjänstegrad än majors väsentligen grundat på ålderstillägg. Därvid hade för de beställningar, som enligt nu gällande regler äro fördelade på två löneklasser, införts en fortlöpande löneskala. I enlighet härmed föreslago de sakkunniga för kompaniofficerare tre särskilda löneskalor, nämligen en för underlöjtnanter (fänrikar), en för löjtnanter av nuvarande 1. och 2. klassen och en för kaptener av nuvarande 1. och 2. klassen, samt för underofficerare två särskilda löneskalor, den ena för sergeanter av nuvarande 1. och 2. klassen och den andra för fanjunkare. Inom de särskilda löneskalorna skulle utgå ålderstillägg, för underlöjtnanter (fänrikar) ett efter 3 års tjänst, för vardera av klasserna löjtnanter och kaptener tre efter respektive 3, 6 och 9 års tjänst samt för vardera av klasserna sergeanter och fanjunkare fyra efter respektive 3, 6, 9 och 12 års tjänst. Med hänsyn till den rådande ojämnheten i befordringsförhållandena ansåge emellertid de sakkunniga, att de särskilda löneskalorna borde på visst sätt ingripa i varandra, så att vid befordran den utnämnde skulle äga att för åtnjutande av ålderstillägg i den högre beställningen under vissa förutsättningar tillgodoräkna sig viss del av tjänstgöringen i den beställning, han före befordringen innehåft. För regementsofficersbeställningar skulle enligt det av de sakkunniga ifrågasatta lönesystemet ålderstillägg icke förekomma.

Vidkommande frågan om lönereglering för generalspersoner erinrade de sakkunniga, att av de civila befattningshavare, med vilka dessa väl närmast vore att jämföra, endast ett fåtal fått sina avlöningar reglerade under de senare åren; för de flesta utginge avlöningarna enligt grunder, som faststälts år 1907 eller tidigare. En jämförelse mellan de sålunda bestämda avlöningarna och de löneförmåner, som nu tillkomme generalspersoner, syntes ådagalägga, att de senare vore i avlöningshänseende ungefär jämnställda med förenämnda civila befattningshavare. Av dessa skäl och då det syntes lämpligast, att en definitiv lönereglering för såväl nämnda civila befattningshavare som generalspersoner komme till stånd i ett sammanhang, stannade de sakkunniga vid att icke upptaga berörda spörsmål till prövning.

Avlöningsbeloppen för de olika regements- och kompaniofficersbeställningarna skulle enligt de sakkunnigas förslag utgå på sätt, som anges i följande tabellariska sammanställning, i vilken för varje grupp av beställningshavare angivits lönen (inberäknat eventuellt intjänta ålderstillägg) och dagavlöningen ävensom summan därav.

		K r o n o r.										
Överste.....	}lön ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7,000
		}dagavl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Överstelöjtnant	}lön ...	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5,500	—
		}dagavl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,555
	Summa		—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,055
Major.....	}lön ...	—	—	—	—	—	—	—	—	5,000	—	—
		}dagavl.	—	—	—	—	—	—	—	—	2,190	—
	Summa		—	—	—	—	—	—	—	—	7,190	—
Kapten	}lön ...	—	—	—	—	3,000	3,500	4,000	4,500	—	—	—
		}dagavl.	—	—	—	—	1,825	1,825	1,825	1,825	—	—
	Summa		—	—	—	—	4,825	5,325	5,825	6,325	—	—
Löjtnant	}lön ...	—	1,800	2,200	2,600	3,000	—	—	—	—	—	—
		}dagavl.	—	1,095	1,095	1,095	1,095	—	—	—	—	—
	Summa		—	2,895	3,295	3,695	4,095	—	—	—	—	—
Underlöjtnant, fänrik	}lön ...	1,500	1,800	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		}dagavl.	730	730	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa		2,230	2,530	—	—	—	—	—	—	—	—

Avlöning till underofficerare skulle utgå på sätt, som utvisas av nedanstående, enligt samma grunder upprättade tablå.

		K r o n o r.					
Fanjunkare	}lön	—	1,700	1,900	2,100	2,300	2,500
		}dagavlöning	—	1,095	1,095	1,095	1,095
	Summa		—	2,795	2,995	3,195	3,395
Sergeant	}lön	1,500	1,700	1,900	2,100	2,300	—
		}dagavlöning	730	730	730	730	730
	Summa		2,230	2,430	2,630	2,830	3,030

Vid utarbetandet av nyss omförmälda riktlinjer för en definitiv militär lönerreglering åsyftade de sakkunniga närmast, att desamma skulle tillämpas på den rent militära personal, som tillhörde stater, vilkas nuvarande organisations- och avlöningsförhållanden icke företedde några avvikelser från vad som i allmänhet vore gällande inom armén. Jämkningsar eller undantag från de föreslagna löneskalorna syntes emellertid bliva av nöden beträffande vissa grupper av militära beställningshavare, vilka icke utan vidare låte sig inpassa i lönesystemet. Dit hörde, bland annat, musikunderofficerarna vid de olika truppförbanden samt underofficerarna, närmast förvaltarna, vid intendenturkåren.

Det ifrågasatta lönesystemet syntes icke heller kunna utan vidare vinna tillämpning å flertalet av den civilmilitära personalen, varför det vid uppgörandet av en definitiv lönerreglering kunde komma att visa sig nödvändigt att för nämnda personal anordna särskilda löneskalor.

I den framställning rörande tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén, som avläts till 1918 års riksdag (prop. nr 361), uttalade jag den meningen, att de riktlinjer för en definitiv lönerreglering, vilka av de sakkunniga uppdragits, skulle kunna i stort sett följas vid det nya lönesystemets utarbetande.

Riksdagen fann (skrivelse nr 354) de av de sakkunniga framlagda och av mig upptagna riktlinjerna för en definitiv lönerreglering vara ägnade att ligga till grund för en tillfällig löneförbättring åt arméns personal. Dock hade riksdagen därmed icke velat taga ståndpunkt till frågan, huruvida dessa riktlinjer även borde i allo vinna tillämpning vid en kommande definitiv lönerreglering.

Vad härefter beträffar den tillfälliga löneförbättringen för arméns personal, ansågo 1917 års sakkunniga dylik förbättring till den personal, å vilken de för officerare och underofficerare ifrågasatta allmänna löneskalorna vore avsedda att oförändrade vinna tillämpning, böra utgå med skillnaden mellan å ena sidan det belopp, som enligt den skisserade definitiva lönerregleringen skulle tillkomma vederbörande löntagare, och å andra sidan den förutvarande avlöningen, varvid dock de belopp, som sålunda framkommit, borde avrundas för officerare till närmast lägre med 50 delbart antal kronor samt för underofficerare till närmast lägre med 25 delbart antal kronor.

Tillfällig
löne-
förbättring.

I likhet med vad som ovan anförts i fråga om tillämpligheten av de föreslagna definitiva löneskalorna ansågos emellertid nyssnämnda grunder för den tillfälliga löneförbättringen ej heller vara utan vidare tillämpliga å vissa grupper av militära beställningshavare liksom ej heller å flertalet

av den civilmilitära personalen. För dylika personalgrupper föreslogo de sakkunniga därför en löneförbättring att i allmänhet utgå med vissa, på procentuell beräkning grundade belopp, som syntes böra, utan föregripande av en kommande definitiv löneavgörande, komma vederbörande befattningshavare till del.

I detta sammanhang framhöllo emellertid de sakkunniga, att för en del av ifrågavarande personalgrupper — t. ex. viss teknisk personal — en avsevärt större löneförbättring, än de sakkunniga med nu givna förutsättningar kunnat ifrågasätta, knappast kunde undvikas, därest kompetent och i övrigt lämplig personal skulle kunna för ifrågavarande befattningar förvärfvas.

De sakkunnigas förslag rörande den tillfälliga löneförbättringen framlades, med några jämkningar, för 1918 års riksdag, som i huvudsak biföll de gjorda framställningarna.

Den tillfälliga löneförbättring, som med tillämpning härav tillkommer officerare och underofficerare i allmänhet, framgår av den här nedan intagna tablan. Vid dess utarbetande har iakttagits, att i »nuvarande avlöning» för de olika personalgrupperna inräknats de inkvarterings- och servisbidrag, som utgå å annan ort än Stockholm och Göteborg.

	Nuvarande avlöning.	Avlöning enligt de sakkunnigas förslag.	Skillnad mellan nuvarande och föreslagen avlöning.	Tillfällig löneförbättring.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Överste.....	9,090	9,920	830	800
Överstelöjtnant	6,925	8,055	1,130	1,100
Major	6,425	7,190	765	750
Kapten av 1. klassen:				
utan ålderstillägg	5,260	4,825	— 435	—
med 1 "	5,260	5,325	65	50
" 2 "	5,260	5,825	565	550
" 3 "	5,260	6,325	1,065	1,050
Kapten av 2. klassen:				
utan ålderstillägg	4,260	4,825	565	550
med 1 "	4,260	5,325	1,065	1,050
" 2 "	4,260	5,825	1,565	1,550
" 3 "	4,260	6,325	2,065	2,050

	Nuvarande avlöning.	Avlöning enligt de sakkunnigas förslag.	Skillnad mellan nuvarande och föreslagen avlöning.	Tillfällig löneför- bättring.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Löjtnant av 1. klassen:				
utan ålderstillägg	2,895	2,895	—	—
med 1 "	2,895	3,295	400	400
" 2 "	2,895	3,695	800	800
" 3 "	2,895	4,095	1,200	1,200
Löjtnant av 2. klassen:				
utan ålderstillägg	2,415	2,895	480	450
med 1 "	2,415	3,295	880	850
" 2 "	2,415	3,695	1,280	1,250
" 3 "	2,415	4,095	1,680	1,650
Underlöjtnant, fänrik:				
utan ålderstillägg	2,115	2,230	115	100
med "	2,115	2,530	415	400
Fanjunkare:				
utan ålderstillägg	2,482 50	2,795	312 50	300
med 1 "	2,482 50	2,995	512 50	500
" 2 "	2,482 50	3,195	712 50	700
" 3 "	2,482 50	3,395	912 50	900
" 4 "	2,482 50	3,595	1,112 50	1,100
Sergeant av 1. klassen:				
utan ålderstillägg	1,910	2,230	320	300
med 1 "	1,910	2,430	520	500
" 2 "	1,910	2,630	720	700
" 3 "	1,910	2,830	920	900
" 4 "	1,910	3,030	1,120	1,100
Sergeant av 2. klassen:				
utan ålderstillägg	1,790	2,230	440	420
med 1 "	1,790	2,430	640	620
" 2 "	1,790	2,630	840	820
" 3 "	1,790	2,830	1,040	1,020
" 4 "	1,790	3,030	1,240	1,220

I ett den 24 januari 1919 avgivet utlåtande hava emellertid 1918 års sakkunniga — sedan 1902 års löneregeringskommitté framlagt förslag om tillfällig löneregering från och med år 1919 för befattningshavare vid statsdepartementen, centrala ämbetsverk och andra grenar av den civila statsförvaltningen, däribland även sådana befattningshavare, med vilka generalspersoner närmast äro att jämföra — hemställt, att tillfällig löneförbättring från och med samma år måtte beredas jämväl generalspersoner med 1,500 kronor för helt år räknat; och hava de sakkunniga i samma utlåtande föreslagit, att från och med år 1919 den tillfälliga löneförbättringen till överstar måtte få utgå med ett från förut bestämda 800 kronor till 1,200 kronor för år förhöjt belopp.

1917 års sakkunnigas uttalande i pensionsfrågan.

1917 års sakkunniga berörde i sitt betänkande jämväl frågan om personalens pensionering och yttrade i detta avseende följande:

Ehuru det visserligen icke tillhörde de sakkunniga att avgiva förslag om förändrade grunder för pensioneringen av personal vid armén, hade de sakkunniga vid fullgörande av sitt uppdrag givetvis icke kunnat bortse därifrån, att en löneregering för dylik personal på det närmaste sammanhängde med ordnandet av samma personals pensionsförhållanden. De sakkunniga hade fördenskull vid angivande av riktlinjerna för en definitiv löneregering jämväl haft det syfte för ögonen, att ett godtagande av dessa riktlinjer skulle låta sig väl förenas med genomförandet av en allmän pensionsreglering för den personal, å vilken de sakkunnigas förslag hade avseende. Att en dylik pensionsreglering vore av största behov påkallad, framginge redan därav, att de nu gällande grunderna för pensionering av ifrågakvarande personal härledde sig från så lång tid tillbaka som år 1877.

Efter att härefter i korthet hava redogjort för de förslag till ändringar i de gällande pensioneringsgrunderna, som vid olika tillfällen framkommit, anförde de sakkunniga vidare:

Enligt de sakkunnigas förslag skulle, för vinnande av enkelhet och reda i det militära lönesystemet, de särskilda förmåner, som utgjordes av inkvarterings- och servisbidrag samt ersättning för ved och ljus, såvitt officerare och underofficerare med vederlikar anginge, upphöra såsom självständiga avlöningsformer och huvudsakligen uppgå i lön och dagavlöning. Vid en definitiv löne- och pensionsreglering torde det närmast ifrågakomma att låta lönen i dess helhet, eventuellt viss del av densamma, bilda pensionsunderlag. Med avseende härå hade de sakkunniga vid uppdragande av konturererna till en definitiv löneregering särskilt eftersträvat, att lörens och dagavlöningens belopp i de olika löneklasserna komme att stå i ett, även med hänsyn till en blivande pensionsreglering, någorlunda antagligt förhållande till varandra.

Ehuru de sakkunniga icke ansett sig böra avgiva något förslag i pensioneringsfrågan, hade de likväl icke kunnat underlåta att taga i övervägande, huruvida, under förutsättning att en tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén nu komme till stånd, några särskilda åtgärder kunde vara påkallade till förbättrande av pensionsförhållandena för den personal, som skulle bliva delaktig av nämnda löneförbättring men komma att avgå från tjänsten, innan en definitiv löneregering bleve genomförd.

Det hade då synts de sakkunniga, som om en jämförelse här kunde sökas med den personal vid statsdepartementen, som avgått från tjänsten under åren 1911—1917, under vilken tid provisoriska löneregleringar varit gällande för nämnda departement.

I sådant hänseende ville de sakkunniga erinra, att då vid 1910 års riksdag förslag första gången framlagts om provisoriska löneregleringar för statsdepartementen, den grundsats uttalats, att dessa löneregleringar icke skulle verka till förhöjning av vederbörandes pensioner. I enlighet härmed hade även vissa därefter ingivna framställningar om pensionsförhöjning för befattningshavare vid statsdepartementen till en början lämnats utan bifall. Då emellertid någon definitiv lönereglering för statsdepartementen icke under den närmaste tiden kommit till stånd, hade det ej blivit möjligt att vidare fasthålla vid nämnda grundsats, utan hade i vissa fall tilläggspensioner beviljats dylika befattningshavare, som avgått före den definitiva löneregleringens ikraftträdande (jfr riksdagens skrivelse nr 10 år 1917, punkterna 48, 66 och 68). Under likartade omständigheter hade tilläggspension medgivits en tjänsteman i statistiska centralbyrån (jfr samma skrivelse, punkt 65).

Under dessa förhållanden ville de sakkunniga beträffande den talrika personal vid armén, varom här vore fråga, framhålla angelägenheten därav, att, i avvaktan på en definitiv löne- och pensionsreglering, även frågan om beredande av tillfällig pensionsförbättring för berörda personal gjordes till föremål för utredning. Till undvikande av den omgång och tidsutdräkt, som givetvis skulle uppkomma, därest varje ärende rörande dylik pensionsförbättring måste underställas riksdagens prövning, torde förevarande spörsmål kunna lämpligast ordnas så, att under riksdagens medverkan särskilda grunder fastställdes, enligt vilka pensionstillägg kunde av Kungl. Maj:t eller vederbörande underordnad myndighet tillerkännas personal, som under nu angivna förhållanden avginge från tjänsten.

Jag övergår nu till att redogöra för

De sakkunnigas förslag.

De sakkunniga framhålla till en början, att arméns personal i pensionshänseende är betydligt sämre tillgodosedd än vad i allmänhet är fallet med statens civila tjänstinnehavare. Flera olika förslag hade också framställts i syfte att förbättra de militära pensionerna. Dessa förslag hade dock icke avsett att åstadkomma en genomgripande pensionsreglering utan endast att vinna en nödtorftig förbättring av de nu utgående, synnerligen knappt tillmätta pensionsbeloppen. Från olika håll hade även uttalats betänkligheter mot nämnda förslag, bland annat av den anledningen, att deras genomförande kunde befaras undanskjuta frågan om den fullständiga pensionsreglering, som allmänt ansetts vara av nöden, men vilken funnits icke lämpligen kunna äga rum annat än i sammanhang med en definitiv lönereglering för arméns personal.

Sedan emellertid 1918 års riksdag beslutat, att tillfällig löneförbättring för åren 1918 och 1919 finge utgå till viss personal vid armén

**Allmänna
synpunkter.**

enligt grunder, som i huvudsak överensstämde med omförmälda, av 1917 års sakkunniga framställda förslag, och då de av samma sakkunniga uppdragna riktlinjer för en definitiv militär löneroglering torde kunna anses i sammanhang därmed hava åtminstone i huvudsak vunnit statsmakternas gillande, hade jämväl frågan om en pensionsreglering för arméns personal kommit i ett väsentligen förändrat läge.

Emot vad av 1917 års sakkunniga anförts om sambandet mellan en definitiv löneroglering för arméns personal och en definitiv pensionsreglering för samma personal syntes icke vara något att erinra. Av detta samband följde emellertid, att då den tillämnade definitiva lönerogleringen hittills endast kunnat uppskisseras i stora drag, den definitiva pensionsregleringen för ifrågavarande personal med nödvändighet måste anstå i avvaktan på lönerogleringens slutliga utarbetande.

Därjämte finnes ett annat skäl, varför den militära pensionsfrågan ännu icke kunde upptagas till definitivt avgörande. Sedan fråga blivit väckt om centralisering av statsunderstödda pensionsanstalter och utredningen rörande detta och därmed sammanhängande spörsmål uppdragits åt särskilda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga, hade nämligen dessa i särskilda den 15 januari 1916 och den 3 november 1917 avgivna betänkanden dels föreslagit, att all tjänstemannapensionering måtte överlämnas till en särskild statens anstalt, dels ock framlagt förslag rörande allmänna grunder för tjänstemannapensioneringen, avsedda att med vissa modifikationer äga tillämpning jämväl i fråga om pensionering av militär och civilmilitär personal. Över de sakkunnigas förslag hade yttranden infordrats från vederbörande myndigheter. Innan berörda förslag varit föremål för närmare prövning, syntes emellertid, som nämnt, den militära pensionsfrågan icke kunna företagas till slutgiltigt avgörande.

Av anförda skäl syntes alltså en definitiv pensionsreglering för arméns personal icke kunna genomföras inom den närmaste tiden. Då emellertid en omedelbar pensionsförbättring vore av behovet påkallad för den personal, som blivit delaktig av den utav 1918 års riksdag beslutade tillfälliga löneförbättringen, men skulle komma att avgå från tjänsten, innan en definitiv löne- och pensionsreglering bleve genomförd, syntes förevarande spörsmål kunna lämpligast ordnas så, att under riksdagens medverkan särskilda grunder fastställdes, enligt vilka pensionsstillägg kunde av Kungl. Maj:t eller vederbörande underordnad myndighet tillerkännas personal, som under nu angivna förhållanden avginge från tjänsten. Dessa pensionstillägg måste så avvägas, att personalens berätt-

tigade intressen bleve så långt som möjligt tillgodosedda, men å andra sidan borde redan nu någon hänsyn tagas till sådana omständigheter, som kunde komma att vid en definitiv pensionsreglering öva inverkan på pensionsbeloppens bestämmande för olika fall. Den tillfälliga pensionsförbättringen för militär personal borde därför så vitt möjligt följa samma riktlinjer, som kunde tänkas bli va vägledande vid en definitiv pensionsreglering för dylik personal.

I sådant avseende tillåte sig de sakkunniga att erinra, huru statskontoret redan i skrivelse den 13 oktober 1909 uttalat, att gällande bestämmelser i fråga om pensioneringen av personalen vid armén blivit i väsentliga delar föråldrade och borde ersättas med nya, samt att det förefallit statskontoret vara en given sak, att vid utarbetandet av dessa nya bestämmelser den civila pensionslagens huvudgrunder borde tjäna till efterföljd i helt annan och vidsträcktare grad än som blivit ifrågasatt. I enlighet med det uppdrag, som av Kungl. Maj:t lämnats den år 1910 tillsatta kommittén för utredning rörande de militära pensioneringsgrunderna, hade ock denna kommitté vid utarbetande av sitt förslag till militär pensionslag byggt på den principen, att de för armén gällande pensioneringsgrunderna skulle bringas till större likhet med den civila pensionslagens huvudgrunder. Slutligen syntes böra omnämnas, att de allmänna grunder för tjänstemannapensioneringen, som framlagts av ovan omnämnda inom finansdepartementet tillkallade sakkunniga och vilka med vissa modifikation avsetts att vinna tillämpning jämväl beträffande pensioneringen av arméns personal, i fråga om bland annat beräkning av pensionsunderlag upptoge i huvudsak samma bestämmelser, som gällde enligt den civila pensionslagen.

På grund härav torde man tillsvidare kunna utgå från det antagandet, att vid en blivande definitiv pensionsreglering för personal vid armén pensionsbeloppen komme att bestämmas efter grunder i huvudsak liknande dem, som i sådant avseende gällde enligt 1907 års civila pensionslag.

Vid sådant förhållande låge det närmast till hands att tänka sig, att de pensionstillägg, som de sakkunniga ansåge böra tillerkännas viss personal vid armén, skulle bestämmas till skillnaden mellan den vederbörande tjänst innehavare nu tillkommande pensionen och den pension, som skulle hava tillkommit honom, därest den i betänkandet den 5 mars 1918 skisserade definitiva löneregleringen blivit genomförd och samtidigt den civila pensionslagens bestämmelser å honom ägt tillämpning. I fråga om den militära personalen förelåge emellertid vissa särskilda förhållanden, som kunde tänkas inverka på pensionsgrundernas bestämmande, men

vilka icke syntes böra göras till föremål för slutgiltigt bedömande annat än i sammanhang med en definitiv pensionsreglering.

Sålunda hade ifrågasatts, huruvida icke vid bestämmande av de militära pensionerna hänsyn borde tagas till den omständigheten, att levnadsåldern vid avgång från tjänsten i vissa fall vore lägre för militära tjänst innehavare än för eljest likställd civil personal. Å andra sidan hade däremot gjorts gällande dels av två reservanter inom 1910 års militära pensionskommitté, att den militära pensionen i själva verket, intill ungefär samma ålder som den, då den civila tjänstinnehavaren avginge med pension, vore att anse såsom en beredskapsavlöning, dels ock av det år 1913 samlade krigsbefälet, att det icke vore berättigat, att militära tjänst innehavare i anledning av tidigare avgångsålder ställdes *avsevärt* sämre i pensions hänseende än andra statens pensionstagare.

I fråga om den pensionsreglering, som nu vore å bane, hade de sakkunniga ansett böra uppmärksammas, att de pensionstillägg, som av de sakkunniga föresloges, icke skulle hava någon motsvarighet i ökade pensionsavgifter, liksom ock att de nu stadgade pensionsavgifterna i regel vore förhållandevis låga. Härtill komme, att den pensionsreglering, som nu föresloges, kunde sägas så till vida vara av tillfällig natur, att de bestämmelser, om vilka här vore fråga, endast skulle gälla personal, som vid avgången från tjänsten åtnjöte tillfällig löneförbättring.

Med beaktande av dessa förhållanden hade de sakkunniga funnit sig icke böra ifrågasätta, att de pensionsbelopp, som, på sätt nyss vore sagt, skulle framgå av den civila pensionslagens bestämmelser, tillämpade på den skisserade definitiva löneregleringen, utan vidare lades till grund för bestämmande av pensionstilläggen. En jämkning härutinnan hade syntts de sakkunniga vara av nöden, på det att icke den definitiva löne- och pensionsregleringen måtte, i vad anginge pensionsbeloppens storlek, föregripas genom beviljande av pensionstillägg åt vissa pensionärer, och ansåge de sakkunniga, att denna jämkning i regel borde åvägbringas på det sätt, att 10 procent avdroges å nyssnämnda, enligt den civila pensionslagen beräknade pensionsbelopp.

De sakkunniga hade sålunda ansett sig kunna tillstyrka en tillfällig pensionsreglering för arméns personal på sådana grunder, att utöver de nuvarande pensionerna finge utgå de tilläggsbelopp, som erfordrades för att sammanlagda beloppet skulle utgöra 90 procent av den lön, som enligt den planerade definitiva löneregleringen skulle tillkomma vederbörande beställningshavare. Därvid borde dock iakttagas, att, i likhet med vad som nu såsom regel gällde i fråga om såväl det civila som

det militära pensionsväsendet, pension icke finge utgå med högre belopp än sammanlagt 6,000 kronor.

De pensionsförhöjningar, som med tillämpning av nu angivna grunder skulle tillkomma arméns rent militära personal med normal avlöning, framginge av den å sid. 19—20 intagna tablån. Vid dess utarbetande hade iakttagits, att i »nuvarande avlöning» för de olika personalgrupperna inräknats de inkvarterings- och servisbidrag, som utginge å annan ort än Stockholm och Göteborg. Beträffande de siffror, som framginge av denna tablå, borde anmärkas, att det endast undantagsvis torde förekomma, att pension utginge till personal i vissa löneklasser, för vilka tablån angäve mera betydande förhöjningar i pensionsbeloppen, nämligen till officerare i lägre löneklass än kaptens av 1. klassen och till underofficerare i de lägre löneklasserna, samt att beställningshavare, som avginge på grund av uppnådd pensionsålder, nästan alltid torde vara berättigad till pension med det för hans tjänst upptagna högsta beloppet.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Nuvarande avlöning.			Avlöning vid definitiv löne- reglering.			Pension.		
	Lön.	Övrig avlöning.	Summa.	Lön.	Dag- avlöning.	Summa.	Nu- varande.	Före- slagen.	Ökning.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Överste	6,000	3,090	9,090	7,000	2,920	9,920	4,500	6,000	1,500
Överstelöjtnant	4,500	2,425	6,925	5,500	2,555	8,055	3,600	4,950	1,350
Major	4,000	2,425	6,425	5,000	2,190	7,190	3,200	4,500	1,300
Kapten av 1. klassen:									
utan ålderstillägg ..	3,400	1,860	5,260	3,000	1,825	4,825	2,720	2,700	—
med 1 " ...	3,400	1,860	5,260	3,500	1,825	5,325	2,720	3,150	430
" 2 " ...	3,400	1,860	5,260	4,000	1,825	5,825	2,720	3,600	880
" 3 " ...	3,400	1,860	5,260	4,500	1,825	6,325	2,720	4,050	1,330
Kapten av 2. klassen:									
utan ålderstillägg ...	2,400	1,860	4,260	3,000	1,825	4,825	1,920	2,700	780
med 1 " ...	2,400	1,860	4,260	3,500	1,825	5,325	1,920	3,150	1,230
" 2 " ...	2,400	1,860	4,260	4,000	1,825	5,825	1,920	3,600	1,680
" 3 " ...	2,400	1,860	4,260	4,500	1,825	6,325	1,920	4,050	2,130
Löjtnant av 1. klassen:									
utan ålderstillägg ...	1,500	1,395	2,895	1,800	1,095	2,895	1,200	1,620	420
med 1 " ...	1,500	1,395	2,895	2,200	1,095	3,295	1,200	1,980	780
" 2 " ...	1,500	1,395	2,895	2,600	1,095	3,695	1,200	2,340	1,140
" 3 " ...	1,500	1,395	2,895	3,000	1,095	4,095	1,200	2,700	1,500

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
	Nuvarande avlöning.			Avlöning vid definitiv löne- reglering.			Pension.		
	Lön.	Övrig avlöning.	Summa.	Lön.	Dag- avlöning.	Summa.	Nu- varande.	Före- slagen.	Ökning.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Löjtnant av 2. klassen:									
utan ålderstillägg ...	1,020	1,395	2,415	1,800	1,095	2,895	1,000	1,620	620
med 1 " ...	1,020	1,395	2,415	2,200	1,095	3,295	1,000	1,980	980
" 2 " ...	1,020	1,395	2,415	2,600	1,095	3,695	1,000	2,340	1,340
" 3 " ...	1,020	1,395	2,415	3,000	1,095	4,095	1,000	2,700	1,700
Underlöjtnant, fänrik:									
utan ålderstillägg	720	1,395	2,115	1,500	730	2,230	720	1,350	630
med " ...	720	1,395	2,115	1,800	730	2,530	720	1,620	900
Fanjunkare:									
utan ålderstillägg ...	1,200	1,282 50	2,482 50	1,700	1,095	2,795	1,000	1,530	530
med 1 " ...	1,200	1,282 50	2,482 50	1,900	1,095	2,995	1,000	1,710	710
" 2 " ...	1,200	1,282 50	2,482 50	2,100	1,095	3,195	1,000	1,890	890
" 3 " ...	1,200	1,282 50	2,482 50	2,300	1,095	3,395	1,000	2,070	1,070
" 4 " ...	1,200	1,282 50	2,482 50	2,500	1,095	3,595	1,000	2,250	1,250
Sergeant av 1. klassen:									
utan ålderstillägg ..	900	1,010	1,910	1,500	730	2,230	900	1,350	450
med 1 " ...	900	1,010	1,910	1,700	730	2,430	900	1,530	630
" 2 " ...	900	1,010	1,910	1,900	730	2,630	900	1,710	810
" 3 " ...	900	1,010	1,910	2,100	730	2,830	900	1,890	990
" 4 " ...	900	1,010	1,910	2,300	730	3,030	900	2,070	1,170
Sergeant av 2. klassen:									
utan ålderstillägg ...	780	1,010	1,790	1,500	730	2,230	780	1,350	570
med 1 " ...	780	1,010	1,790	1,700	730	2,430	780	1,530	750
" 2 " ...	780	1,010	1,790	1,900	730	2,630	780	1,710	930
" 3 " ...	780	1,010	1,790	2,100	730	2,830	780	1,890	1,110
" 4 " ...	780	1,010	1,790	2,300	730	3,030	780	2,070	1,290

Då det syntts vara av ett visst intresse att erhålla en föreställning om de verkningar i avseende å pensionsbeloppen, som en definitiv löne-reglering enligt de sakkunnigas förslag komme att medföra, under förut-sättning att någon ändring icke ägde rum i de nu gällande pensionerings-grunderna, hade i efterföljande tablå sammanställts uppgifter angående dels nuvarande pensionsbelopp, dels ock de pensionsbelopp, vilka enligt nämnda pensioneringsgrunder skulle utgå vid tillämpning av den ifråga-

satta definitiva löneregleringen. För jämförelses skull hade i samma tablå jämväl intagits uppgift angående de pensionsbelopp, som skulle komma att utgå, därest den civila pensionslagens bestämmelser tillämpades å de vid en definitiv militär lönereglering ifrågasatta lönerna. Vid tablåns utarbetande hade iakttagits, att, där ålderstillägg förekomme, samtliga sådana förutsatts intjänta.

1.	2.		3.		4.		5.		6.	
	Summa av kassa- och fyllnadspension enligt nuvarande pensioner- ingsgrunder.				Höjning av pensionen (kol. 3— kol. 2).		Pension en- ligt civila pensions- lagen vid definitiv lönereg- lering.		Höjning av pensionen (kol. 5— kol. 2).	
	Med nuva- rande löne- stater.	Vid defini- tiv löne- reglering.			Kronor.		Kronor.		Kronor.	
	Kronor.	Kronor.			Kronor.		Kronor.		Kronor.	
Överste	4,500	5,250	750	6,000	1,500					
Överstelöjtnant	3,600	4,400	800	5,500	1,900					
Major	3,200	4,000	800	5,000	1,800					
Kapten av 1. klassen	2,720	3,600	880	4,500	1,780					
» » 2. »	1,920	3,600	1,680	4,500	2,580					
Löjtnant av 1. klassen	1,200	2,400	1,200	3,000	1,800					
» » 2. »	1,000	2,400	1,400	3,000	2,000					
Underlöjtnant, fänrik	720	1,440	720	1,800	1,080					
Fanjunkare	1,000	2,000	1,000	2,500	1,500					
Sergeant av 1. klassen	900	1,840	940	2,300	1,400					
» » 2. »	780	1,840	1,060	2,300	1,520					

Av tablån framginge, att redan enligt de nu gällande pensioneringsgrunderna en väsentlig pensionsförhöjning skulle hava inträtt, därest pensionerna beräknats å de föreslagna definitiva lönebeloppen.

Personal i generals löneklass hade enligt nu gällande bestämmelser rätt till pension å 6,000 kronor eller det högsta belopp, varmed pension enligt civila pensionslagen kunde utgå till tjänstinnehavare i allmänhet. På grund härav hade de sakkunniga ansett sig icke kunna ifrågasätta någon pensionsförbättring för berörda personal.

Generals-
personer.

De av de sakkunniga sålunda angivna grunderna för pensionsförbättringens beräkning vore utan vidare tillämpliga å den personal, i fråga

De allmänna
grundernas
tillämplighet.

om vilken de för en definitiv löne reglering uppgjorda löneskalorna vore avsedda att oförändrade komma till användning. De kunde alltså, med vissa nedan angivna undantag, tillämpas för officerare och underofficerare å aktiv stat vid armén.

De allmänna grunderna för den föreslagna pensionsregleringen kunde även vinna tillämpning i fråga om de på staten för artilleriets fabriker och tyganstalter uppförda beställningarna för tygmästare av 1. och 2. klassen samt för tygunderofficerare, å vilka beställningar avlöningarna utginge enligt samma regler som för respektive major, kapten av 1. klassen och fanjunkare (styckjunkare). I enlighet med de föreskrifter, som gällde rörande tillfällig löneförbättring för dessa beställningshavare, syntes emellertid det förtydligande stadgande böra meddelas, att pensionsförbättringen skulle utgå för tygmästare av 1. klassen enligt samma grunder som för major, för tygmästare av 2. klassen med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom kapten av 1. klassen, samt för tygunderofficer med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom styckjunkare.

Likaledes torde ovan angivna grunder för pensionsförbättringen kunna oförändrade tillämpas på fältläkare, vilka i avlöningshänseende vore likställda med överstelöjtnant, samt på regementsläkare och fältveterinärer å ny lönestat, för vilka gällde samma avlöningsbestämmelser som för major. Regementsläkare å gammal stat torde, ehuru hans sammanlagda avlöning icke uppginge till den för major bestämda, lika med regementsläkare å ny stat böra erhålla samma pensionsförbättring som major.

Åtskilliga befattningshavare åtnjöte utöver den för viss militär löneklass bestämda avlöningen särskilda avlöningstillägg. Sålunda hade lönen för krigsskolans chef, vilken i övrigt vore i avlöningshänseende likställd med överstelöjtnant, satts 500 kronor högre än för sådan beställningshavare. Vidare vore, jämte den fasta lönen för vederbörliga grader, särskilda arvoden uppförda för bland annat följande befattningshavare, nämligen inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden, militärbefälhavaren på Gottland, cheferna för trängkårerna och fälttygmästaren.

Den tillfälliga löneförbättringen hade, utan hänsyn till den något högre lönen för krigsskolans chef eller till de i den nuvarande avlöningen för övriga beställningshavare ingående arvoden, bestämts till samma belopp som för andra officerare med lika eller i huvudsak motsvarande

lön. De sakkunniga ansåge, att vad sålunda bestämts i fråga om den tillfälliga löneförbättringen borde äga motsvarande tillämplighet jämväl beträffande pensionsförbättringen, och att alltså denna borde utgå:

till inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland såsom för överste,
till chefen för krigsskolan såsom för överstelöjtnant,
till chef för trängkår såsom för överstelöjtnant eller major, allt efter som vederbörande kårchef innehade den ena eller andra beställningen, samt
till fälttygmästaren såsom för överstelöjtnant.

En i avlöningshänseende särskild grupp befattningar utgjordes av chefsbefattningarna vid ridskolan, skjutskolan för infanteriet och kavalleriet samt remonteringsstyrelsen. I vederbörliga stater upptoges för dessa allenast arvoden, vilka emellertid vore så bestämda, att de motsvarade de ordinarie avlöningsförmånerna — lön, dagavlöning o. s. v. — för vissa beställningar, nämligen för chefen vid skjutskolan såsom för överstelöjtnant och för de båda andra cheferna såsom för majorer. I fredsavlöningsreglementet för armén föreskrevs, att i fråga om åtnjutande samt till- och avträädande av de särskilda beståndsdelar, varav dylika arvoden vore sammansatta, skulle gälla vad om dem motsvarande avlöningsslag vore stadgat. I enlighet härmed och då Kungl. Maj:t vid meddelande av förordnande att uppehålla någon av befattningarna i fråga plägade föreskriva, att officer på stat under tiden för förordnandet skulle frånträda egna avlöningsförmåner, kunde sådan officer under nämnda tid anses vara likställd med ordinarie beställningshavare i den grad, efter vars avlöning arvodet utginge, utom därutinnan att han icke ägde pensionsrätt i denna grad och ej heller hade skyldighet att erlägga pensionsavgifter för annan beställning än den, som av honom innehades med lön på stat.

I fråga om den tillfälliga löneförbättringen hade nämnda tre befattningshavare tillerkänts samma tillskott som annan personal med motsvarande löneförmåner, sålunda chefen för skjutskolan lika med överstelöjtnant och de två övriga cheferna lika med majorer.

Som dylik befattningshavare, enligt vad nyss nämnts, icke vore tillförsäkrad pensionsrätt för annan beställning än den, som av honom innehades med lön på stat, syntes pensionsförbättring böra till honom utgå med belopp, som tillkomme hans beställning å stat.

Särskilda
regler be-
träffande
viss perso-
nal.

Emellertid finnes, såsom förut nämnts, vissa grupper tjänstinnehavare såväl bland den rent militära som i synnerhet bland den civilmilitära personalen, vilka icke kunnat utan vidare inpassas i det föreslagna definitiva lönesystemet, varför redan i fråga om den tillfälliga löneförbättringen måst för dem meddelas särskilda, från de allmänna reglerna för löneförbättringens beräkning avvikande föreskrifter. Av samma skäl syntes det jämväl bliva nödvändigt att fastslå särskilda bestämmelser för beräkandet av den pensionsförbättring, som borde tillkomma dylik personal.

Då emellertid inom vissa av här ifrågavarande personalkategorier, av vilka för övrigt några omfattade allenast en enda eller ett fåtal beställningshavare, någon avgång av personal, berättigad till pension, icke kunde beräknas äga rum under de närmaste åren, hade de sakkunniga ansett sig kunna tillsvidare, i avvaktan på genomförandet av en definitiv löne- och pensionsreglering, lämna sådan personal å sido. Därest det under mellantiden i något undantagsfall skulle bliva nödvändigt att ordna pensionsförhållandena för en eller annan tjänstnehavare, tillhörande någon av ifrågavarande personalgrupper, syntes frågan därom lämpligen böra genom särskild framställning föreläggas riksdagen till avgörande.

I enlighet med vad sålunda uttalats, hade de sakkunniga ansett särskilda föreskrifter för närvarande icke vara av nöden beträffande följande personal, nämligen: styresmän vid artilleriets fabriker, generalfältläkaren, yngre bataljonsläkare, bataljonsläkare vid fältläkarkåren, yngre bataljonsveterinärer, tyg- eller fabriksingenjörer, öververkmästare, tygverkmästare, verkmästare av 1. klassen, verkmästare av 2. klassen, tyg- eller fabrikskrivare, hantverkare, fortmaskinister, förrådsvaktmästare samt överkonstaplar och konstaplar vid fästningspolisen i Boden och å Karlsborg.

Av de personalgrupper, för vilka de sakkunniga ansett särskilda bestämmelser rörande pensionsförbättring böra meddelas, tillhörde de flesta arméns civilmilitära personal; även två militära grupper, nämligen förvaltarna vid intendenturkåren och arméns musikpersonal, borde emellertid här komma i betraktande.

Enligt gällande stater åtnjöte ifrågavarande beställningshavare i allmänhet samma avlöningsförmåner, som utginge till militär tjänstnehavare i viss löneklass, vartill i de flesta fall komme ett eller flera ålderstillägg. Den tillfälliga löneförbättringen för denna personal hade efter viss procentuell beräkning bestämts till visst belopp för varje tjänst, oberoende av tjänstålder. I regel torde de beställningshavare,

om vilka här vore fråga, vid pensionsålderns uppnående kunna räkna fullt det antal tjänstår, som för militär personal i allmänhet av motsvarande tjänstegrad erfordrades för erhållande av högsta inom graden utgående löneförbättring. Vid sådant förhållande hade de sakkunniga beträffande flertalet av omförmälda personalgrupper funnit sig böra föreslå, att, under förutsättning att berörda antal tjänstår uppnåtts, pensionstillägget finge utgå med det högsta belopp, som i sådant avseende föreslagits för motsvarande militära beställningshavare.

I vissa fall, för vilka i det följande komme att redogöras, hade emellertid denna beräkningsgrund ansetts icke leda till ett fullt tillfredsställande resultat, och hade det sålunda för dessa fall blivit nödvändigt att söka finna någon annan grundval för pensionens utmätande. De sakkunniga hade i sådant avseende beaktat, att den del av en tjänstinnehavares sammanlagda avlöning, som enligt den civila pensionslagen skulle beräknas såsom pensionsunderlag, i medeltal torde uppgå till omkring 70 procent. Genom de för tjänstemän vid statens järnvägar gällande pensioneringsgrunderna hade t. o. m. stadgats, att årliga beloppet av pensionen (ålderspensionen) i regel skulle utgöra just 70 procent av den avlöning, tjänstemannen vid avgången från tjänsten uppbure. I enlighet härmed hade de sakkunniga ansett sig kunna för de fall, där nyssnämnda, av dem uppställda huvudregel ej befunnits tillämplig, såsom grund för pensionsförbättringen lägga 70 procent av den vederbörande tillkommande högsta avlöningen, däri inberäknat det tillfälliga lönetillägget. Av förut anförda skäl borde emellertid 10 procent avdragas å de sålunda beräknade pensionsbeloppen. Pensionstillägget skulle alltså utgå med det belopp, som erfordrades för att sammanlagda pensionen skulle uppgå till 63 procent av sammanlagda avlöningen.

De sakkunniga överginge härefter till att närmare yttra sig om de grupper av beställningshavare, för vilka särskilda föreskrifter beträffande pensionsförbättringen, på sätt nu vore nämnt, ansetts erforderliga.

Förvaltare vid intendenturkåren åtnjöte enligt gällande stat samma avlöning som fanjunkare vid arméns truppförband, således (å annan ort än Stockholm och Göteborg) tillhoppa 2,482 kronor 50 öre, därav lön 1,200 kronor, samt hade dessutom rätt till ett ålderstillägg till lönen å 300 kronor, att utgå efter 5 års väl vitsordad tjänst. För den, som tillträtt ålderstillägget, utgjorde pensionen 1,200 kronor.

Enligt de för den definitiva löneregleringen uppgjorda riktlinjerna skulle nämnda ålderstillägg kompenseras genom ekonomiska förmåner, lämpligast genom införandet för intendenturkårens underofficerare av särskilda löneskalor, där avlöningsbeloppen delvis kunde sammanfalla

med dem, som skulle tillkomma underofficerare i allmänhet. Den tillfälliga löneförbättringen hade bestämts till 1,100 kronor eller samma belopp, som högst skulle tillkomma fanjunkare.

Med tillämpning av den av de sakkunniga här ovan framlagda huvudregeln skulle ifrågavarande personal även uppbära pensionstilllägg med samma belopp, som i sådant avseende skulle högst tillkomma fanjunkare, eller 1,250 kronor. Sammanlagda pensionsbeloppet skulle alltså utgöra 2,450 kronor. Såsom villkor för erhållande av detta tillägg borde dock, i enlighet med nyssnämnda huvudregel, föreskrivas, att vederbörande tjänst innehavare skulle kunna räkna minst 12 tjänstår, varvid honom torde böra tillgodoföras jämväl den tid, varunder han före tillträdet till förvaltarbeställning kunde hava innehåft beställning såsom fanjunkare (styckjunkare).

Musikunderofficerare vid arméns truppförband åtnjöte enligt gällande stater samma avlöning som övriga underofficerare av motsvarande tjänstegrader. Jämväl pension utginge enligt samma grunder som till övriga underofficerare eller med 1,000 kronor till musikfanjunkare, 900 kronor till musiksergeant av 1. klassen och 780 kronor till musiksergeant av 2. klassen. Med hänsyn bland annat därtill, att rekryterings-, utbildnings- och befordringsförhållandena för musikunderofficerarna företedde väsentliga olikheter vid jämförelse med vad som gällde i fråga om övriga underofficerare, hade, såsom förut nämnts, de löneskalor, som enligt det uppgjorda utkastet till en definitiv lönereglering skulle gälla för dessa, ansetts icke tillämpliga beträffande musikunderofficerarna. Vid sådant förhållande och då den tillfälliga löneförbättringen för musikpersonalen givetvis icke finge föregripa en blivande definitiv lönereglering, hade vid bestämmande av löneförbättringens belopp icke kunnat för musikpersonalen tillämpas samma grunder, som följts beträffande övriga underofficerare. Den tillfälliga löneförbättringen för musikunderofficerarna hade i stället fastslagits till vissa bestämda belopp, nämligen 1,000 kronor för musikfanjunkare, 800 kronor för musiksergeant av 1. klassen och 700 kronor för musiksergeant av 2. klassen.

Pensionsförbättring syntes emellertid böra till musikunderofficerarna utgå med samma belopp, som enligt de sakkunnigas förslag skulle högst tillkomma övriga underofficerare av motsvarande tjänstegrad, eller med 1,250 kronor till musikfanjunkare, 1,170 kronor till musiksergeant av 1. klassen och 1,290 kronor till musiksergeant av 2. klassen. Sammanlagda pensionsbeloppen skulle alltså utgöra för fanjunkare 2,250 kronor och för sergeanter av båda löneklasserna 2,070 kronor. Såsom villkor för erhållande av pensionstilläggen borde emellertid föreskrivas, att veder-

börande tjänst innehavare skulle kunna räkna minst 12 tjänstår i innehavande eller lägre musikunderofficersbeställning, därvid dock för musikfanjunkare ej finge medräknas de 3 första tjänståren såsom musiksergeant.

I fråga om viss personal vid *fältläkarkåren* erfordrades i förevarande avseende särskilda föreskrifter. Överfältläkare åtnjöte enligt gällande stat avlöning med tillhoppa 8,125 kronor, därav lön 5,300 kronor, samt hade dessutom rätt till ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor, att utgå efter fem års väl vitsordad tjänst. Pensionen utgjorde för den, som tillträtt ålderstillägget, 4,720 kronor, eljest 4,240 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen hade bestämts till samma belopp, som utginge till överstelöjtnant, eller 1,100 kronor.

Därest jämväl pensionsförbättringen skulle utgå med samma belopp, som föreslagits för överstelöjtnant, eller 1,350 kronor, skulle emellertid sammanlagda pensionen, under förutsättning att ålderstillägget intjänats, överstiga det högsta medgivna pensionsbeloppet, 6,000 kronor. På grund härav hade de sakkunniga ansett pensionsförbättringen böra under nyssnämnda förutsättning begränsas till 1,280 kronor, varigenom sammanlagda pensionsbeloppet komme att uppgå till jämnt 6,000 kronor. Därest ålderstillägget icke intjänats, borde pensionsförbättringen oavkortad utgå med 1,350 kronor, i vilket fall alltså pensionernas slutsumma skulle uppgå till 5,590 kronor.

Äldre bataljonsläkare vid truppförbanden åtnjöte enligt gällande stater samma avlöning som kapten av 1. klassen men hade det oaktat av vissa skäl ansetts icke lämpligen kunna inpassas i det föreslagna lönesystemet. Pension utginge med 2,720 kronor, och den tillfälliga löneförbättringen hade bestämts till 850 kronor.

De sakkunniga föresloge, att pensionsförbättringen bestämdes till samma belopp, som ifrågasatts att högst utgå till kapten av 1. klassen, eller med 1,330 kronor. Sammanlagda pensionsbeloppet skulle alltså utgöra 4,050 kronor. För erhållande av nämnda tillägg borde emellertid vederbörande innehava minst 9 tjänstår såsom bataljonsläkare vid truppförband.

Även beträffande viss till *fältveterinärkåren* hörande personal erfordrades särskilda föreskrifter. Överfältveterinären vore i avlönings- och pensionshänseende till alla delar likställd med överfältläkaren, och hänvisade de sakkunniga fördensskull till vad här ovan anförts i fråga om den sistnämnde. Den pensionsförbättring, som föreslagits för överfältläkaren, syntes sålunda böra tillkomma även överfältveterinären.

Regementsveterinärer vore enligt den för kåren från och med år 1919 gällande nya organisationen i avlöningshänseende likställda med

äldre bataljonsläkare (kaptener av 1. klassen). I enlighet med vad som nyss anförts i fråga om de äldre bataljonsläkarna, föresloge de sakkunniga, att jämväl regementsveterinär måtte förklarar berättigad att erhålla pensionsförbättring med 1,330 kronor. Sammanlagda pensionsbeloppet skulle sålunda uppgå till 4,050 kronor. Såsom villkor för åtnjutande av nämnda pensionsförbättring syntes böra föreskrivas minst 9 tjänstår såsom regementsveterinär eller bataljonsveterinär, därvid dock de 3 första tjänståren såsom bataljonsveterinär icke finge medräknas.

Vidkommande bataljonsveterinärerna vid truppförbanden erfordrades särskilda föreskrifter för de äldre bataljonsveterinärerna. Dessa åtnjote från och med år 1919 samma avlöning, som enligt stat utginge till kapten av 2. klassen, men hade icke ansetts kunna utan vidare inpassas i det föreslagna lönesystemet. Pension utginge med samma belopp som till kapten av 2. klassen eller med 1,920 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen hade bestämts till 700 kronor.

Då vid en definitiv löneroglering bataljonsveterinärerna knappast torde komma att erhålla samma slutavlöning, som ifrågasatts för kapten av 2. klassen (lika med kapten av 1. klassen), syntes ej heller pensionsförbättring böra utgå till äldre bataljonsveterinärer med samma belopp, som skulle högst tillkomma kapten av 2. klassen.

De sakkunniga hade stannat vid den meningen, att sammanlagda pensionsbeloppet för äldre bataljonsveterinär borde beräknas efter 63 procent av sådan beställningshavares sammanlagda avlöning, inräknat den tillfälliga löneförbättringen. Totalpensionen skulle sålunda utgöra 3,125 kronor, eller i avrundat tal 3,100 kronor, och pensionsförbättringen 1,180 kronor. Detta belopp torde dock böra utgå endast under förutsättning, att vederbörande uppnått minst 9 tjänstår såsom bataljonsveterinär.

I fråga om den å staten för *artilleriets fabriker och tyganstalter* uppförda personalen erfordrades särskilda föreskrifter beträffande nedannämnda civilmilitära tjänst innehavare.

Departementsskrivare och tyg- eller fabriksförvaltare av 1. klassen uppbure samma avlöningsförmåner som löjtnant av 1. klassen, eller 2,895 kronor, samt hade därjämte rätt till två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, det ena efter 5 och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. Pension utginge till den, som tillträtt båda ålderstilläggen, med 2,000 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen hade bestämts till 850 kronor, oberoende av tjänstålder.

Då det väl kunde vara tvivel om huruvida efter en definitiv löneroglering lönen till ifrågavarande personal komme att med hela beloppet av de nu utgående ålderstilläggen överstiga löjtnants slutlön,

syntes den av de sakkunniga föreslagna huvudregeln för pensionsförbättringens beräkning icke kunna här komma till användning. Vid sådant förhållande syntes pensionens slutsumma, under förutsättning att bägge ålderstilläggen intjänats, böra bestämmas till 63 procent av sammanlagda högsta avlöningen, således till 2,989 kronor eller i avrundat tal 3,000 kronor. Pensionsförbättringen skulle alltså utgå med 1,000 kronor.

Tygförvaltare av 2. klassen vore i avlönings- och pensionshänseende fullt likställda med förvaltare vid intendenturkåren, och hänvisade de sakkunniga fördenskull till vad i fråga om sistnämnda personal föreslagits, vilket i tillämpliga delar syntes böra gälla även beträffande tygförvaltarna.

Besiktningrustmästare åtnjöte avlöning lika med fanjunkare samt hade därjämte rätt till ett ålderstillägg å 500 kronor efter 5 års väl vitsordad tjänst. Pension utginge till den, som intjänat ålderstillägget, med 1,360 kronor. Den tillfälliga löneförbättringen hade bestämts till 1,100 kronor.

I enlighet med ovan anförda huvudregel skulle pensionsförbättring till denna personal utgå med samma belopp, som skulle högst tillkomma fanjunkare, eller 1,250 kronor. Detta belopp borde likväl utgå endast under förutsättning, att vederbörande tjänstinnehavare kunde räkna minst 12 tjänstår i innehavande tjänst.

Tyghantverkare åtnjöte avlöning lika med sergeanter av 1. klassen, men ägde därjämte rätt till två ålderstillägg å 150 kronor, det ena efter 5 års och det andra efter 10 års väl vitsordad tjänst. Pension utginge, därest ålderstilläggen intjänats, med 1,000 kronor. Det tillfälliga avlöningstillägget vore bestämt till 850 kronor, lika för alla oavsett antalet tjänstår. Enligt förut angivna huvudregel borde pensionsförbättring utgå med samma belopp, som skulle högst tillkomma sergeant av 1. klassen, eller 1,170 kronor, detta dock under förutsättning att vederbörande kunde räkna minst 12 tjänstår. Sammanlagda pensionsbeloppet skulle alltså uppgå till 2,170 kronor.

Av den å *fortifikationens stat* uppförda civilmilitära personalen vore nedannämnda tjänstinnehavare i avlönings- och pensionsavseende fullt likställda med viss å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter upptagen personal, nämligen departementsskrivare och fortifikationskassörer med departementsskrivare samt tyghantverkare och gevärshantverkare med tyghantverkare. Då full likställighet syntes böra äga rum jämväl i fråga om pensionsförbättringen, hänvisade de sakkunniga här till vad de i sådant avseende föreslagit angående personalen å sistnämnda stat.

Om departementsskrivare å *intendenturkårens stat* gällde vad i det föregående sagts rörande andra dylika beställningshavare.

Å de särskilda *staterna för infanteriets och kavalleriets truppförband* vore uppförda beställningar för gevärshantverkare. Dessa beställningar vore i alla avseenden likställda med de å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter uppförda tyghantverkarbeställningarna, och hänvisade de sakkunniga fördensku till vad de här ovan föreslagit i fråga om sistnämnda beställningar.

Poliskommissarie vid fästningspolisen i Boden vore i avlönings- och pensionsavseende likställd med departementsskrivare, dock att tillfällig löneförbättring till poliskommissarie utginge med endast 800 kronor i stället för med 850 kronor till departementsskrivare.

Pensionsförbättringen syntes lämpligen böra, under förutsättning att båda ålderstilläggen intjänats, utgå med samma belopp som till departementsskrivare, eller med 1,000 kronor. Sammanlagda pensionsbeloppet skulle alltså under nämnda förutsättning komma att utgöra 3,000 kronor.

Beträffande sådana grupper av befattningar, som icke avsåges i nu föreliggande förslag, hade de sakkunniga i det föregående anført, att därest det under tiden, intill dess en definitiv löne- och pensionsreglering kunde bli genomförd, skulle bli nödvändigt att ordna pensionsförhållandena för en eller annan tjänst innehavare, frågan därom torde böra särskilt föreläggas riksdagen till avgörande. På liknande sätt kunde det inträffa, att även bland de personalgrupper, som här behandlats, avgång från tjänsten kunde förekomma under förhållanden, då de föreslagna villkoren för erhållande av tillfällig pensionsförbättring icke vore uppfyllda men åtgärd likväl ansåges påkallad för beredande av höjning i den för vederbörande beställningshavare stadgade pensionen. Även dylika fall borde givetvis göras till föremål för framställning hos riksdagen.

De sakkunniga hade i det föregående omnämnt vissa befattningshavare, som åtnjöte avlöning i form av arvode. Vid armén finnes emellertid en del andra befattningshavare, vilkas avlöning jämväl utginge såsom arvode och vilka blivit delaktiga av den vid 1918 års lagtima riksdag beslutade tillfälliga löneförbättringen. Då sistberörda arvodestagare icke vore berättigade att vid avskedet erhålla vare sig kassa- eller fyllnads-pension, kunde de i detta sammanhang utan vidare lämnas å sido.

Den tillfälliga pensionsförbättring, som enligt förut omförmälda särskilda föreskrifter skulle tillkomma viss personal vid armén, framginge av följande tablå.

1. Beställning.	2. Lön. Kronor.	3. Ålderstillägg.		4. Övrig avlö- ning ¹⁾ . Kronor.	5. Slut- avlöning. Kronor.	6. Tillfällig löneför- bättring. Kronor.	7. Nuva- rande pension å slutlönen. Kronor.	8. Före- slagen pensions- förbätt- ring. Kronor.	9. Pen- sionernas slut- summa. Kronor.
		An- tal.	Samman- lagt belopp. Kronor.						
Förvaltare vid intendenturkåren	1,200 —	1	300 —	1,282 50	2,782 50	1,100 —	1,200 —	1,250 —	2,450 —
Musikfanjunkare	1,200 —	—	—	1,282 50	2,482 50	1,000 —	1,000 —	1,250 —	2,250 —
Musiksergeant av 1. klassen	900 —	—	—	1,010 —	1,910 —	800 —	900 —	1,170 —	2,070 —
» » 2. »	780 —	—	—	1,010 —	1,790 —	700 —	780 —	1,290 —	2,070 —
Överfältläkare, överfältveterinär ²⁾	5,300 —	1	600 —	2,825 —	8,725 —	1,100 —	4,720 —	²⁾ 1,280 —	²⁾ 6,000 —
Bataljonsläkare, äldre	3,400 —	—	—	1,860 —	5,260 —	850 —	2,720 —	1,330 —	4,050 —
Regementsveterinär	3,400 —	—	—	1,860 —	5,260 —	850 —	2,720 —	1,330 —	4,050 —
Bataljonsveterinär, äldre	2,400 —	—	—	1,860 —	4,260 —	700 —	1,920 —	1,180 —	3,100 —
Departementsskrivare, tyg- eller fa- brikförvaltare av 1. klassen, forti- fikationskassör	1,500 —	2	1,000 —	1,395 —	3,895 —	850 —	2,000 —	1,000 —	3,000 —
Tygförvaltare av 2. klassen	1,200 —	1	300 —	1,282 50	2,782 50	1,100 —	1,200 —	1,250 —	2,450 —
Besiktningrustmästare	1,200 —	1	500 —	1,282 50	2,982 50	1,100 —	1,360 —	1,250 —	2,610 —
Tyghantverkare, gevärshantverkare	900 —	2	300 —	1,010 —	2,210 —	850 —	1,000 —	1,170 —	2,170 —
Poliskonmissarie	1,500 —	2	1,000 —	1,395 —	3,895 —	800 —	2,000 —	1,000 —	3,000 —

¹⁾ Inkvarterings- och servisbidrag äro för överfältläkaren och överfältveterinären upptagna enligt den högre tariffen (Stockholm och Göteborg); för övriga beställningshavare äro inkvarterings- och servisbidrag beräknade enligt tariff för annan ort.

²⁾ Därest ålderstillägget ej intjänats, utgår pensionsförbättring med 1,350 kronor, och utgör pensionernas slutsumma i så fall 5,590 kronor.

Den av de sakkunniga föreslagna pensionsförbättringen syntes till sin natur närmast böra betraktas såsom ett tillägg till fyllnadspensionen och fördenskull såsom regel endast böra tillkomma personal, som efter uppnådd pensionsålder avginge från tjänsten med rätt till fyllnadspension. Den, som avginge med allenast kassapension, syntes därför i allmänhet icke böra komma i åtnjutande av pensionsförbättring enligt de föreslagna grunderna, utan torde, där i något undantagsfall sådant kunde finnas påkallat, särskild framställning i ämnet böra avlätas till riksdagen.

**Närmare
föreskrifter
rörande den
föreslagna
pensions-
förbätt-
ringen.**

Såsom i det föregående nämnts, vore genom nu gällande bestämmelser vissa begränsningar givna i fråga om rätt till pension för den, som åtnjote lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som vore anvisade för arméns pensionering. Dessa inskränk-

ningar gällde dock icke för det fall, att den andra pensionen utginge enligt de i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension den 11 oktober 1907 stadgade grunder. I övriga fall skulle enligt de för arméns pensionering givna bestämmelser göras ett avdrag å fyllnadspensionen (i mån av behov även å kassapensionen), i regel motsvarande två femtedelar av vad vederbörande pensionär uppbyure från annat håll.

De sakkunniga ansåge sig i förevarande sammanhang icke böra ingå på något bedömande av, huruvida dessa bestämmelser borde för framtiden bibehållas oförändrade eller tilläventyrs krävde någon jämkning. Emellertid syntes den pensionsförbättring, som nu föresloges av de sakkunniga, böra oavkortad tillkomma vederbörande pensionär även i sådana fall, som ovan avsåges, vadan en uttrycklig föreskrift därom torde böra inrymmas i grunderna för den ifrågasatta pensionsförbättringen.

Då, enligt vad de sakkunniga förut anförde, pensionsförbättringen närmast borde anses såsom ett tillägg till fyllnadspensionen, syntes därav böra följa, att pensionsförbättringen i övrigt skulle till- och avträdas samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspensionen.

Såsom förut omförmälts, kunde tjänst innehavare vid armén, vilken ej uppnått den levnadsålder och tjänstetid, som erfordrades för erhållande av fyllnadspension inom hans innehavande grad, under vissa villkor avgå med pension och fyllnadspension å tillhoppa samma belopp, som tillkomme tjänst innehavare i viss lägre grad. I dylikt fall syntes billigheten fordra, att jämväl pensionsförbättring utginge med det belopp, som skolat tillkomma vederbörande, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre grad.

Därest fråga skulle uppkomma om pensionsförbättring för tjänst innehavare, som till följd av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av skada eller sjukdom, vanförhet eller lyte befunnes för framtiden oförmögen till tjänstgöring och på grund härav måste före uppnådd pensionsålder avgå med viss pension, torde sådan fråga särskilt böra underställas riksdagens prövning.

Då det av de sakkunniga nu avgivna förslaget till pensionsförbättring för viss personal vid armén stode i nära samband med den för 1918 års lagtima riksdag framlagda planen till en definitiv löneroglering för dylik personal och med riksdagens därpå grundade beslut rörande tillfälligt löneförbättring för samma personal, torde därav böra följa, att

pensionsförbättring icke borde tillkomma annan personal än den, som kommit i åtnjutande av tillfällig löneförbättring. Enär de av 1918 års lagtima riksdag beslutade grunderna för dylik löneförbättring ägde giltighet för åren 1918 och 1919, skulle alltså pensionsförbättring enligt de sakkunnigas förslag i första hand tillkomma personal, som under något av nämnda år avgått eller avginge med pension. I den mån tillfällig löneförbättring efter liknande grunder, i enlighet med vad de sakkunniga i skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 januari 1919 hemställt för år 1920, komme att beslutas jämväl för tiden efter 1919 års utgång, syntes de föreslagna grunderna för pensionsförbättringen böra givas motsvarande förlängd giltighetstid.

Såsom nyss nämnts, skulle enligt de sakkunnigas förslag pensionsförbättring tillkomma de tjänst innehavare, vilka avgått med pension efter att hava blivit delaktiga av den från och med år 1918 medgivna tillfälliga löneförbättringen. De sakkunniga hade emellertid icke kunnat bortse därifrån, att, därest de föreslagna grunderna för pensionsförbättringen omedelbart komme till full tillämpning, en alltför skarp motsättning skulle uppstå mellan pensionsbeloppen till beställningshavare, som avgått under år 1917, och till dem, som avgått under den närmaste tiden därefter. Sålunda skulle exempelvis en fanjunkare i pension erhålla 1,000 kronor vid avgång år 1917 och 2,250 kronor vid avgång år 1918. Det hade därför varit önskvärt, om man kunnat göra övergången jämnare genom att låta pensionerna successivt ökas under en följd av år. Då de sakkunniga emellertid icke ansett sig kunna ifrågasätta en dylik längre övergångstid, hade de sakkunniga, för att åtminstone i någon mån mildra övergången till tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna, velat förorda, att pensionsförbättringen för beställningshavare, som avgått under år 1918 eller vid slutet av samma år, begränsades till hälften av de belopp, som enligt nämnda bestämmelser eljest skolat utgå. Ett ytterligare skäl, som talade för detta förslag, vore, att åtminstone de beställningshavare, som avgått under förra delen av år 1918 och vilka icke förrän efter avgången från tjänsten fått uppbära någon tillfällig löneförbättring, knappast kunnat hava grundad förhoppning att överhuvudtaget komma i åtnjutande av någon pensionsförbättring.

Av budgettekniska skäl syntes emellertid någon pensionsförbättring icke kunna förrän från ingången av år 1919 beredas den personal, som dessförinnan lämnat tjänsten.

I enlighet med vad i det föregående anförts, ville de sakkunniga framlägga följande förslag till

Grunder för pensionsförbättring för viss personal vid armén.

§ 1.

1. Officerare och underofficerare äga, efter avgång från beställning på aktiv stat vid armén, med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som här nedan stadgas, uppbära pensionsförbättring med följande belopp, för helt år räknat:

överste	med 1,500 kronor
överstelöjtnant	» 1,350 »
major	» 1,300 »
kaptän (ryttmästare) av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
minst 3 och mindre än 6	» 430 »
minst 6 och mindre än 9	» 880 »
minst 9	» 1,330 »
kaptän (ryttmästare) av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 780 »
minst 3 och mindre än 6	» 1,230 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,680 »
minst 9	» 2,130 »
löjtnant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 420 »
minst 3 och mindre än 6	» 780 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,140 »
minst 9	» 1,500 »
löjtnant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 620 »
minst 3 och mindre än 6	» 980 »
minst 6 och mindre än 9	» 1,340 »
minst 9	» 1,700 »
underlöjtnant (fänrik), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	
mindre än 3	» 630 »
minst 3	» 900 »

fanjunkare (styckjunkare), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	med	530	kronor
minst 3 och mindre än 6	»	710	»
minst 6 och mindre än 9	»	890	»
minst 9 och mindre än 12	»	1,070	»
minst 12	»	1,250	»

sergeant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	»	450	»
minst 3 och mindre än 6	»	630	»
minst 6 och mindre än 9	»	810	»
minst 9 och mindre än 12	»	990	»
minst 12	»	1,170	»

sergeant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:

mindre än 3	»	570	»
minst 3 och mindre än 6	»	750	»
minst 6 och mindre än 9	»	930	»
minst 9 och mindre än 12	»	1,110	»
minst 12	»	1,290	»

2. Vid beräkningen av antalet tjänstår tillämpas de regler, som i sådant avseende äro stadgade i fråga om beräkning av tillfällig löneförbättring under det år, då avgången äger rum.

§ 2.

1. Nedannämnda militära personal äger efter avgång från beställning på aktiv stat, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring sålunda:

inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland enligt samma grunder som överste;
chefen för krigsskolan och fälttygmästaren enligt samma grunder som överstelöjtnant;

chef för trängkår enligt samma grunder som överstelöjtnant eller major, allt efter den beställning på stat vederbörande kårchef innehar;

tygmästare av 1. klassen vid artilleriet enligt samma grunder som major;

tygmästare av 2. klassen vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom kapten av 1. klassen;

förvaltare vid intendenturkåren, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,250 kronor

musikfanjunkare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,250 »

musiksergeant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,170 »

musiksergeant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,290 »

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i mom. 1 här ovan skall såsom tjänstår beräknas:

för förvaltare vid intendenturkåren: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom förvaltare vid intendenturkåren eller såsom fanjunkare (styckjunkare);

för musikfanjunkare: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musikfanjunkare, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant av 1. eller 2. klassen; samt

för musiksergeant: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant, oavsett huruvida beställningen tillhört 1. eller 2. klassen.

§ 3.

1. Nedannämnda civilmilitära beställningshavare äga vid avgång från beställning på aktiv stat, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

överfältläkare, som tillträtt för beställningen på stat

uppfört ålderstillägg, med 1,280 kronor

överfältläkare, vilken icke tillträtt ålderstillägg, » 1,350 »

fältläkare enligt samma grunder som överstelöjtnant,

regementsläkare enligt samma grunder som major, bataljonsläkare, äldre, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår, ...	med 1,330 kronor
överfältveterinär enligt samma grunder som överfält- läkare, fältveterinär enligt samma grunder som major, regementsveterinär, som vid början av det år, då av- gången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår,	» 1,330 »
bataljonsveterinär, äldre, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår,	» 1,180 »
departementsskrivare, tyg- eller fabriksförvaltare av 1. klassen, fortifikationskassör, därest sådan beställ- ningshavare tillträtt på stat uppförda två ålders- tillägg,	» 1,000 »
tygunderofficer vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest har kvar- stått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom styckjunkare, tygförvaltare av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	» 1,250 »
besiktningrustmästare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	» 1,250 »
tyghantverkare, gevärshantverkare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	» 1,170 »
poliskommissarie vid fästningspolisen i Boden, som till- trätt för beställningen på stat uppförda två ålders- tillägg,	» 1,000 »

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i mom. 1 här ovan skall såsom tjänstår beräknas:

för bataljonsläkare, äldre: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom bataljonsläkare vid truppförband;

för regementsveterinär: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom regementsveterinär, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom bataljonsveterinär; samt

för övriga tjänstinnehavare: den tid, varunder de på stat innehaft enahanda beställning som den, från vilken avgång sker.

§ 4.

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte vid avgången åtnjuter tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som, jämlikt punkt 4 i gällande grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar, avgår med fyllnadspension i lägre tjänstegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre tjänstegrad.

3. Den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, äger åtnjuta pensionsförbättring med hälften av det belopp, som enligt ovan angivna grunder eljest skolat tillkomma honom.

4. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för arméns pensionering, och av sådan anledning har att vidkännas minskning i pension eller fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

§ 5.

Pensionsförbättringen till- och frånträdes samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspension.

**Pensions-
förbätt-
ringens
giltighets-
tid.**

Det förslag till pensionsförbättring, som av de sakkunniga sålunda framlagts, avsåge genomförande av en anordning, vilken så till vida skulle vara av tillfällig natur, att de bestämmelser, om vilka här vore fråga, endast skulle gälla personal, som vid avgången från tjänsten åtnjöte tillfällig löneförbättring. Däremot ansåge de sakkunniga, att pensionsförbättringen borde för den personal, som en gång blivit delaktig av densamma, vara definitiv och att således en pensionstagare borde äga rätt att under hela sin återstående livstid uppbära pensionsförbättring med det honom en gång tillerkända beloppet.

De sakkunniga ville i sådant avseende erinra, att, sedan provisorisk löneroglering genomförts för statsdepartementen och vissa centrala ämbetsverk, riksdagen i åtskilliga fall efter framställning av Kungl. Maj:t beviljat tilläggspensioner, avsedda att utgå under vederbörandes åter-

stående livstid, för befattningshavare, som avgått under tiden för den provisoriska lönereglerns giltighet (jfr riksdagens skrivelser nr 10 år 1917, punkterna 48, 65, 66 och 68, samt nr 10 A år 1918, punkterna 33 och 80). Då de pensionsförbättringar, som Kungl. Maj:t eller vederbörande underordnad myndighet kunde komma att med tillämpning av nu föreslagna grunder tillerkänna viss personal vid armén, från såväl statens som pensionstagarens synpunkt torde vara att likställa med dylika av riksdagen beslutade tilläggs pensioner, syntes därav böra följa, att, såsom de sakkunniga här ovan uttalat, jämväl nu ifrågavarande pensionsförbättringar skulle utgå under vederbörande pensionstagares återstående livstid.

Såsom ovan omförmälts, hade det av särskilda sakkunniga uppgjorda utkastet till en definitiv lönereglering för viss personal vid armén, liksom det därpå grundade och av riksdagen i allt huvudsakligt godkända förslaget om en tillfällig löneförbättring, avsett att bringa den ifrågavarande personalens löneförmåner upp till den nivå, som kunde anses betingad av läget före krigsutbrottet. I den till riksdagen avlätna framställningen i ämnet hade framhållits, att de extraordinära förhållanden kriget skapat borde mötas genom extraordinära åtgärder, i främsta rummet genom anlåtande av sådana avlöningsformer som krigstidstillägg och krigstidshjälp, och att det avlöningstillskott, som sålunda ansåges böra tillkomma nu ifrågavarande liksom andra befattningshavare i statens tjänst, borde beräknas även å den tillfälliga löneförbättringen. Detta uttalande hade icke föranlett någon erinran från riksdagens sida, och i gällande bestämmelser rörande krigstidstillägg och extra krigstidstillägg vore även tillfällig löneförbättring upptagen bland de avlöningsförmåner, å vilka dylika tillägg skulle beräknas.

Krigstids-
tillägg.

Då det nu framlagda förslaget om tillfällig pensionsreglering vore byggt på ovannämnda utkast till en definitiv lönereglering, följde därav, att ej heller detta förslag vore avsett att råde bot för de extraordinära förhållanden, som kriget framkallat. I den mån dessa förhållanden fortfarande komme att påkalla utbetalande av särskilda tillskott till de i allmänhet utgående pensionerna, borde därför den tillfälliga pensionsregleringen för ifrågavarande personal icke utgöra hinder för denna personal att jämväl komma i åtnjutande av dylikt tillskott. I överensstämmelse med vad som för närvarande vore stadgat rörande krigstidstillägg och extra krigstidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, borde ock dylika förmåner, till den del de kunde komma att utgå i visst förhållande till redan medgiven pensions eller understöds belopp, beräknas jämväl å den nu ifrågasatta pensionsförbättringen.

Änke- och pupillpensioneringen.

Pensioneringen av änkor och barn efter arméns officerare och underofficerare med vederlikar skedde genom arméns nya änke- och pupillkassa, vilken stode under samma förvaltning som arméns pensionskassa. Jämlikt gällande reglemente ålåde det de tjänst innehavare, som vore delägare i kassan, att till änke- och pupillpensioneringens bestridande erlægga vissa avgifter. Därjämte åtnjöte kassan för berörda ändamål särskilt bidrag av statsmedel.

Pension från arméns nya änke- och pupillkassa utginge med vissa procent av delaktighetsbeloppet — d. v. s. det avlöningsbelopp, efter vilket fyllnadspension åt delägaren skulle beräknas — enligt en vid högre delaktighetsbelopp fallande skala, varjämte änka kunde, där jämväl barn funnes, komma i åtnjutande av särskilt pupilltillägg. Till kassan erlades dels årsavgifter med viss procent av delaktighetsbeloppet, dels ock i förekommande fall särskilda befordrings- och övergångsavgifter.

Det syntes icke tillhöra de sakkunniga att i förevarande sammanhang avgiva något yttrande rörande förhöjning av de pensioner, som nu tillkomme efterlevande efter arméns ifrågavarande personal. De sakkunniga hade emellertid ansett sig böra framhålla, att vid en allmän löne- och pensionsreglering även detta spörsmål borde komma under överbäggande. Efter vad de sakkunniga inhämtat, torde emellertid ifrågavarande änke- och pupillkassas ekonomiska ställning, försäkringstekniskt sett, vara så gynnsam, att en övergång till högre pensionsbelopp däri genom väsentligt underlättades.

Kostnadsberäkning.

Professor G. Kobb, som anmodats att biträda de sakkunniga med verkställande av de för utredning rörande pensionsförbättringen erforderliga kostnadsberäkningar, hade i skrivelse den 23 januari 1919 anfört, att då den föreslagna pensionsförbättringen vore av provisorisk natur, någon annan beräkning knappast torde kunna göras än en sådan, stödd på uppgifter för en följd av år från arméns pensionskassa över antalet pensionsberättigade, som skulle erhålla förbättring av sina villkor, samt att på grund av dylika uppgifter, som lämnats från nämnda kassa, följande kostnadsbelopp kunde beräknas:

År 1918	140,470	kronor
» 1919	177,170	»
» 1920	187,730	»
» 1921	174,250	»
» 1922	166,900	»

De sakkunniga hade i det föregående förordat, att pensionsförbättringen för beställningshavare, som avgått under år 1918 eller vid slutet av samma år, måtte begränsas till hälften av de belopp, som eljest skolat utgå, samt vidare anført, att någon pensionsförbättring icke torde kunna förrän från ingången av år 1919 beredas den personal, som dessförrinnan lämnat tjänsten.

Vid beräkning av anslagsbehovet för år 1919 hade man alltså att taga hänsyn dels till den personal, som avgått under år 1918 eller vid slutet av samma år, och dels till de tjänstnehavare, vilka avgått eller komme att avgå under år 1919. Professor Kobb hade beräknat de årliga kostnaderna för bestridande av pensionsförbättring för förstnämnda kategori till 140,470 kronor. Då emellertid, såsom nyss anförts, för ifrågavarande personal pensionsförbättringen endast skulle utgå med halft belopp, kunde nämnda summa nedsättas till hälften eller till 70,235 kronor. Kostnaderna för bestridande av pensionsförbättring för personal, som avgått eller avginge under år 1919, hade av professor Kobb angivits till 177,170 kronor. Detta belopp avsåge den sammanlagda årliga pensionsförbättringen för all personal, som avgått eller avginge under år 1919. Det torde emellertid kunna antagas, att avgången komme att fördela sig någorlunda jämnt över hela året, och man syntes därför komma verkligheten tämligen nära, om man utginge från, att under år 1919 utgifterna för pensionsförbättring till nämnda personal komme att uppgå till ungefärligen enahanda belopp, som skulle erfordras, därest all avgång ägde rum vid årets mitt. På grund härav syntes det vara tillräckligt att beräkna medelsbehovet till hälften av det av professor Kobb angivna beloppet, således till 88,585 kronor.

Till beredande av pensionsförbättring under år 1919 för den personal, som avgått eller komme att avgå under åren 1918—1919, skulle alltså erfordras (70,235 + 88,585 =) 158,820 kronor, vilket belopp syntes böra avrundas till 160,000 kronor. Sistnämnda belopp syntes böra äskas under tionde huvudtiteln såsom förslagsanslag å tilläggsstat för år 1919.

För år 1920 kunde kostnaderna för pensionsförbättring enligt de sakkunnigas förslag beräknas på följande sätt:

för personal, som avgått under eller vid slutet av år 1918, till samma belopp, som ansetts erforderligt för år 1919,

för personal, som avgått under år 1919, till hela det av professor Kobb för nämnda årsklass angivna beloppet, samt

för personal, som avginge under år 1920 — i enlighet med ovan nämnda, för år 1919 tillämpade beräkningsgrund — till hälften av det av professor Kobb för denna årsklass angivna beloppet. Ifrågavarande

kostnader för år 1920 skulle alltså beräknas till (70,235 + 177,170 + 93.865 =) 341,270 kronor eller i avrundat tal 345,000 kronor, vilket belopp torde böra under tionde huvudtiteln äskas såsom förslagsanslag å extra stat för år 1920.

Anslagsbehovet för bestridande av den föreslagna pensionsförbättringen komme att, i den mån flera årsklasser bleve berättigade till pensionsförbättring, ökas för varje år, intill dess pensionsförbättringen ersattes av en definitiv pensionsreglering eller jämviktsläge dessförinnan inträdde till följd av småningom intäffande avgång genom döden bland pensionstagarna.

Sammanfattning.

Därest de sakkunnigas sålunda framlagda förslag vunne godkännande, torde till riksdagen böra avlåtas framställning, att riksdagen måtte

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén bevilja under tionde huvudtiteln å tillägsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 160,000 kronor och å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 345,000 kronor,

dels godkänna ovan angivna grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet finge i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918 - 1920 avgått eller avginge från tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.

Härefter torde jag få övergå till att lämna en redogörelse för

Myndigheternas yttranden.

Direktionen
över arméns
pensions-
kassa.

Direktionen över arméns pensionskassa har förklarat sig under nuvarande förhållanden icke hava något att erinra mot de sakkunnigas betänkande.

Armé-
förvaltningens
civila
departement.

Arméförvaltningens civila departement har jämväl förmått sig i huvudsak icke hava något att erinra mot förslaget, vilket vore avpassat efter de grundlinjer för en definitiv löneroglering för arméns personal, efter vilka den vid 1918 års lagtima riksdag genomförda tillfälliga löneförbättringen vore avvägd.

I fråga om den personal, som borde bliva delaktig av nu föreslagna pensionsförbättring, finge departementet erinra, att vid definitiva löne regleringar dessa direkt påverkade pensionerna. Därest den för viss personal vid armén beslutade tillfälliga löneförbättringen finge anses äga direkt sammanhang med nu ifrågasatt pensionsreglering, syntes det mest konsekventa vara att, i analogi med vad som gällde för definitiva löne regleringar, låta den föreslagna pensionsförbättringen i sin helhet utgå till all den personal, som pensionerats eller pensionerades och vilken blivit delaktig av tillfällig löneförbättring. Någon rationell grund för att låta den, som pensionerats i början av januari 1919, få dubbelt så stor pensionsförbättring som den, vilken pensionerats exempelvis i slutet på december 1918, kunde väl näppeligen framletas. Under dylika förhållanden borde även sådana befattningshavare, som avgått under år 1918 samt under samma år eller del därav åtnjutit tillfällig löneförbättring, få åtnjuta hel pensionsförbättring. Därest beslut i sådan riktning befundes böra meddelas, syntes en ändring av § 4 i de föreslagna grunderna vara erforderlig.

Sålunda borde mom. 3 utgå, varjämte mom. 1 syntes böra erhålla följande lydelse:

»Pensionsförbättring — — — — — samt därjämte fått åtnjuta tillfällig löneförbättring — — — — —
— — — — — godkända grunder».

Statskontoret har i ärendet anført följande:

Statskontoret.

Vad först beträffade frågan om överhuvud taget någon pensionsförbättring för ifrågavarande personal kunde anses böra utverkas, innan en definitiv löne reglering genomförts, finge statskontoret framhålla, att en tillfällig löneförbättring, sådan som genom beslut av 1918 års lagtima riksdag och nådiga kungörelsen den 20 juni samma år beviljats viss personal vid armén, icke i regel plögade föranleda till vidtagande av förbättring i personalens pensionsförhållanden. Med avseende å arméns personal föreläge emellertid, såsom av betänkandet framginge, särskilda förhållanden, som onekligen innebure starka bilighetsskäl för beredande redan nu av någon förbättrad pensionering. Sedan länge hade erkänts, att pensionsbeloppen för ifrågavarande personal icke varit tillfredsställande och åtskilliga förslag rörande pensionsförbättring hade framlagts utan att dock på grund av föreliggande omständigheter kunna leda till önskvärt resultat. På grund härav syntes det statskontoret, som om — även i händelse att för andra personalgrupper, som nyligen erhållit eller enligt framlagda förslag kunde komma att erhålla tillfällig

avlöningsförbättring, icke skulle befinnas kunna beredas däremot svårare pensionsförbättring — sådan likväl billigtvis borde utverkas för arméns personal.

Om man sålunda icke torde kunna bestrida det befogade uti att, såsom med föreliggande förslag avsåges, bereda pensionsförbättring åt den personal vid armén, som efter att hava kommit i åtnjutande av den tillfälliga löneförbättringen avginge ur tjänst med pension, innan den definitiva löne- och pensionsregleringen hunnit genomföras, så syntes det dock vara av synnerlig vikt, att sådan försiktighet vid bestämmande av den på den tillfälliga löneförbättringen grundade förhöjningen av pensionsbeloppen iakttoges, att den blivande definitiva regleringen därvid icke i någon mån föregreps.

Enligt statskontorets mening kunde det ifrågasättas, huruvida i föreliggande förslag tillräcklig hänsyn tagits till berörda förhållande.

När för 1918 års lagtima riksdag framlades förslag om tillfällig löneförbättring åt viss personal vid armén, grundades detta förslag på ett utkast till en definitiv löneroglering, enligt vilken avlöningen i regel skulle komma att utgöras endast av lön och dagavlönning, under det att övriga nu under olika namn utgående förmåner såsom inkvarterings- och servisbidrag m. m. skulle sammanslås med lönen. De sålunda framlagda riktlinjerna för en definitiv löneroglering hade riksdagen funnit ägnade att ligga till grund för en tillfällig löneförbättring åt arméns personal; men riksdagen hade tillika förklarat, att riksdagen därmed icke velat taga ståndpunkt till frågan, huruvida dessa riktlinjer även borde i allo vinna tillämpning vid en kommande definitiv löneroglering. Med hänsyn härtill uppkomme det spörsmålet, om man för närvarande kunde räkna med andra fasta punkter i den blivande definitiva lönerogleringen än dem, som låge i dels de beviljade tillfälliga löneförbättringarna och dels det sammanlagda avlöningsbelopp, som för varje tjänst uppkomme genom sammanräkning av avlöningen enligt stat och nämnda tillfälliga löneförbättring. Riksdagen torde icke kunna anses hava prövat annat än dessa belopp; och då dessa befunnits skäligen, kunde med största säkerhet antagas, att sammanlagda avlöningen för varje tjänst icke komme att i den definitiva lönerogleringen bliva mindre. Avlöningens fördelning i lön och dagavlönning däremot hade icke prövats, eller i allt fall kunde, såvitt av riksdagens skrivelse i ämnet framginge, den skisserade definitiva regleringen i detta avseende icke anses hava av riksdagen fastslagits. Vid sådant förhållande kunde det ifrågasättas, huruvida man borde, såsom i föreliggande förslag skett, grunda pensionstillägget på den lön, som i utkastet till den definitiva lönerogleringen föreslagits.

Tveksamheten i detta avseende vunnit styrka, då man uppmärksammade, att en icke obetydlig förskjutning till förmån för lönen ägt rum i utkastet i jämförelse med nu rådande förhållande mellan lön och övrig avlöning, såsom framginge av följande exempel:

	Nuvarande avlöning.			Utkast till definitiv löneroglering.		
	Lön.	Övrig avlöning.	Summa.	Lön.	Dag-avlöning.	Summa.
Överste	6,000 —	3,090 —	9,090 —	7,000 —	2,920 —	9 920 —
Fanjunkare	1,200 —	1,282 50	2,482 50	{ 1,700 — — 2,500 —	1,095 —	{ 2,795 — — 3,595 —
Sergeant 2. klassen	780 —	1,010 —	1,790 —	{ 1,500 — — 2,300 —	730 —	{ 2 230 — — 3,030 —

I föreliggande förslag hade pensionstilläggen så avpassats, att de med viss reduktion motsvarade skillnaden mellan å ena sidan pensionsbeloppet enligt nu gällande pensioneringsgrunder och å andra sidan det pensionsbelopp, som skulle uppkomma med tillämpning av den civila pensionslagens bestämmelser å ett pensionsunderlag, motsvarande den del av avlöningen enligt utkastet till definitiv löneroglering, som skulle hänföras till lönen. Härigenom hade uppkommit pensionstillägg, som i de flesta fall avsevärt överstege vad pensionstagaren såsom betättningshavare åtnjutit i tillfällig löneförbättring. Exempelvis vore det högsta beloppet av tillfällig löneförbättring för en kapten av 1. klassen bestämt till 1,050 kronor, men pensionstillägget vore föreslaget att utgöra 1,330 kronor. Motsvarande belopp vore för major 750 kronor och 1,300 kronor. I tillfällig löneförbättring åtnjöt nu överste 800 kronor, vilket belopp enligt uppgift vore föreslaget att höjas till 1,200 kronor; det tillfälliga pensionstillägget skulle enligt föreliggande förslag bliva 1,500 kronor.

I detta sammanhang tilläte sig statskontoret att fästa uppmärksamheten därå, att en följdriktig tillämpning av de grunder, som i förslaget uppställts för beräkning av pensionstillägget, syntes medföra ett pensionstillägg för överste av endast 900 kronor; i det att pensionsunderlaget, som enligt civila pensionslagen kunde utgöra högst 6,000 kronor, borde i detta som i andra fall reduceras enligt förslaget med 10 procent och alltså utgöra 5,400 kronor. Nuvarande pension vore

4,500 kronor och skillnaden eller tillägget skulle alltså rätteligen bliva 900 kronor.

Emellertid ville statskontoret framhålla, att ämbetsverket visserligen fortfarande vidhölle sin förut vid flera tillfällen uttalade uppfattning, att vid en blivande pensionsreglering för tjänst innehavare vid armén den civila pensionslagens huvudgrunder borde komma till tillämpning, men att det syntes kunna ifrågasättas, huruvida det icke kunde anses lämpligt att vid den tillfälliga pensionsförbättring, varom nu vore fråga, tillämpa samma grunder, som gällde vid avpassande av den pension, vartill pensionsförbättringen skulle utgöra tillägg. Närmast kunde då synas ligga att bestämma tilläggs pensionerna så, att resultatet bleve de pensionsbelopp, som enligt gällande pensioneringsgrunder skulle utgå vid tillämpning av den ifrågasatta definitiva löneregleringen; men även då måste man utgå från den i utkastet föreslagna fasta lönen, vars belopp såsom ovan framhållits icke kunde anses vara av riksdagen godkänt och därför vid den blivande definitiva löneregleringen möjligen kunde komma att sänkas genom överflyttning av någon del till dagavlöningen eller eventuellt genom införande av ortstillägg eller dylikt. Det torde därjämte målbända kunna anmärkas, att tilläggsbeloppen i vissa fall bleve väl små, såsom framginge av en i betänkandet införd tabell (se sid. 21 här ovan).

Om man såsom i betänkandet framhållits ansåge det önskvärt, att den civila pensionslagens bestämmelser om beräknaude av pensionsbelopp komme till användning redan vid nu ifrågavarande tillfälliga pensionsreglering, hölle statskontoret före, att hela avlöningen, den tillfälliga löneförbättringen inberäknad, borde läggas till grund för pensionsbeloppets beräkning och därvid tillämpas den civila pensionslagens bestämmelser om pensionsunderlag för det fall, att avlöningen icke vore fördelad i lön och tjänstgöringspenningar. Pensionsunderlaget skulle då anses utgöra 66 ²/₃ procent av avlöningen. Om det på sådant sätt framkomna beloppet reducerades med 10 procent, på sätt de sakkunniga föreslagit, och pensionen sålunda beräknades motsvara 60 procent av sammanlagd avlöning enligt utkastet till definitiv lönereglering, ville det synas statskontoret, som om härigenom skulle vinnas en nöjaktig provisorisk pensionsreglering, på samma gång som något föregripande av den definitiva pensionsregleringen knappast kunde anses därigenom äga rum. Detta beräkningssätt skulle statskontoret för sin del kunna förorda, därvid beloppen dock syntes böra begränsas genom en föreskrift, att pensionstillägget icke finge överstiga visst belopp, exempelvis 1,200 kronor.

Alternativt syntes det böra tagas i övervägande, huruvida icke en tillfredsställande lösning av frågan om tillfällig pensionsförbättring skulle kunna vinnas genom att sätta pensionstilläggen i direkt förhållande till den tillfälliga löneförbättringen. Om pensionstilläggen därvid bestämdes att utgå med 80 procent av den tillfälliga löneförbättringen, vilket måhända principiellt vore att anse såsom det riktiga, skulle emellertid i åtskilliga fall tillägget bliva alltför litet. Om å andra sidan hela löneförbättringen skulle få utgå såsom pensionstillägg, syntes i vissa fall pensionstillägget bliva större, än att man med bestämdhet kunde säga sig vara på den säkra sidan med hänsyn till en blivande definitiv pensionsreglering. Om pensionstillägget bestämdes till samma belopp som den tillfälliga löneförbättringen, syntes därför vara skäl att meddela en föreskrift, att pensionstillägget icke i något fall finge överstiga 1,200 kronor. Huru de olika beräkningssätten verkade, framginge av en vid statskontorets utlåtande fogad tabell, däri för jämförelses skull intagits jämväl uppgift å de tilläggsbelopp, som av de sakkunniga föreslagits.

Där enligt de sakkunnigas betänkande erfordrades särskilda regler beträffande viss personal, torde, om med hänsyn till vad ovan anförts någon jämkning i deras förslag ansåges böra äga rum, en motsvarande jämkning jämväl böra vidtagas i nyssnämnda regler.

I den mån detaljerna i övrigt hunnit av statskontoret närmare granskas, hade ämbetsverket icke funnit anledning till erinran, men ville framhålla, att, därest beloppen för alla i någon mån reducerades i enlighet med något av ovan angivna beräkningssätt, det syntes kunna ifrågasättas, huruvida icke den reduktion av pensionstillägget, som föreslagits för den, som under år 1918 avgått ur tjänsten, måhända kunde bortfalla.

Frågan om beredande av förbättrade pensionsförmåner för arméns officerare och underofficerare med vederlikar har sedan ett tiotal år tillbaka stått på dagordningen utan att ännu hava vunnit sin lösning. Att emellertid de pensionsbelopp, som tillkommit ifrågavarande personal, icke varit tillfredsställande, torde vara allmänt erkänt. Om man bland den rent militära personalen särskilt tager hänsyn till de två grupper, som torde bilda flertalet bland pensionärerna, nämligen dem, som avgått från beställning såsom kapten av 1. klassen eller såsom fanjunkare, visar det sig (se sid. 19—20), att för en kapten av 1. klassen, som i sammanlagd avlöning enligt stat (å annan ort än Stockholm och Göteborg) uppstår 5,260 kronor, pensionen utgör allenast 2,720 kronor eller

**Departement-
chefen.**

51.7 procent samt att för en fanjunkare, vars avlöning enligt stat (å annan ort än Stockholm och Göteborg) utgår med sammanlagt 2,482 kronor 50 öre, pensionen är så ringa som 1,000 kronor, d. v. s. blott 40.3 procent av avlöningen. Att ett dylikt pensionsystem givit anledning till anmärkningar torde befinnas naturligt, om man tager i betraktande, att pensionen för civila befattningshavare oftast torde uppgå till ej mindre än omkring 70 procent av den sammanlagda avlöningen (oberäknat event. förekommande ortstillägg).

Har sålunda behovet av förbättrade pensionsförmåner för personal vid armén redan förut gjort sig starkt gällande, måste tydligen detta behov framträda med ännu större styrka, sedan enligt beslut av 1918 års lagtima riksdag tillfällig löneförbättring beretts dylik personal och därigenom proportionen mellan pension och avlöning blivit än ogynnsammare än tillföre. Det har under dessa förhållanden syntes orätkomligt, att redan nu, i avvaktan på en definitiv pensionsreglering, något åtgöres i pensionsfrågan, och förslag om en pensionsförbättring av mera provisorisk karaktär har ock, såsom framgår av den här förut lämnade redogörelsen, utarbetats av särskilda sakkunniga.

Detta förslag är i stort sett byggt dels på det utkast till definitiv löne-reglering för personal vid försvarsväsendet, som förelades 1918 års lagtima riksdag i samband med den då gjorda framställningen om tillfällig löneförbättring för dylik personal, dels ock på den i civila pensionslagen givna huvudregeln, att såsom pensionsunderlag för viss tjänst skall tjäna den med tjänsten förenade lönen. De i nämnda utkast upptagna lönebeloppen hava sålunda i de sakkunnigas förslag lagts till grund vid beräkning av den pensionsförbättring, som i allmänhet borde utgå till den militära personalen, men hava dessa belopp, på det att icke genom ifrågavarande pensionsförbättring en definitiv pensionsreglering skulle i någon mån föregripas, minskats med 10 procent; skillnaden mellan de återstående beloppen och de nu utgående pensionerna skulle enligt de sakkunnigas förslag utgå till personalen såsom pensionsförbättring.

I det av statskontoret avgivna utlåtandet i detta ärende har ifrågasatts, huruvida de i utkastet till den definitiva löne-regleringen upptagna lönebeloppen kunde betraktas såsom en tillräckligt fast grundval för ett förslag om pensionsförbättring för vederbörande personal. Det kunde enligt statskontorets mening visserligen anses, att riksdagen prövat den tillfälliga löneförbättringens belopp och de sammanlagda avlöningsbelopp, som för varje tjänst uppkomme genom sammanräkning av avlöningen enligt stat och den tillfälliga löneförbättringen; däremot syntes avlöningens fördelning i lön och dagavlöning icke hava blivit av riksdagen prövad eller i allt fall icke av riksdagen fastslagen.

I stället för den beräkningsgrund, som tillämpats av de sakkunniga, har statskontoret anvisat vissa andra vägar för bestämmande av pensionsförbättringens belopp för olika grupper av beställningshavare. Statskontoret har sålunda alternativt ifrågasatt — jag anför de olika alternativen i annan ordning än den, vari de förekomma i ämbetsverkets utlåtande — 1) att pensionstilläggen sättas i direkt förhållande till den tillfälliga löneförbättringen och bestämmas antingen till 80 procent av löneförbättringens belopp eller lika med dessa belopp, dock högst till 1,200 kronor, 2) att pensionstilläggen så bestämmas, att resultatet blir de pensionsbelopp, som enligt nu gällande pensioneringsgrunder skulle utgå vid tillämpning av den ifrågasatta definitiva löneregleringen, samt 3) att pensionstilläggen så avpassas, att den sammanlagda pensionen kommer att motsvara 60 procent av de i utkastet till definitiv lönereglering upptagna sammanlagda avlöningsbeloppen, dock med den begränsningen, att pensionstillägget icke får överskrida visst belopp, exempelvis 1,200 kronor.

Vad angår det första alternativet, att sätta pensionstilläggen i direkt förhållande till den tillfälliga löneförbättringen, synes mig detta förslag icke i tillräcklig grad taga hänsyn därtill, att ett starkt behov av pensionsförbättring för ifrågavarande beställningshavare givit sig tillkänna redan innan förslag förelåg om beredande av tillfällig löneförbättring åt personalen. Att ett berättigat krav på pensionsförbättring varit för handen oberoende av den tillfälliga löneförbättringen, torde även få anses bestyrkt genom vad statskontoret i sitt utlåtande anført därom, att det sedan länge erkänts, att pensionsbeloppen för ifrågavarande personal icke varit tillfredsställande. Överhuvud torde det kunna sägas, att behovet av pensionsförbättring förelegat på ett helt annat sätt och t. o. m. varit ännu mera kännbart än det behov av löneförbättring, som ledde till beslut vid 1918 års lagtima riksdag, låt vara att ogynnsamma förhållanden hittills trätt hindrande i vägen för ett tillmötesgående av de krav på förbättrade pensionsförmåner, som vid olika tillfällen tagit sig uttryck. Jag kan på dessa grunder icke förorda den utväg för frågans lösning, som angives av det ovan omförmälda första alternativet.

Det av statskontoret ifrågasatta andra alternativet avser, att pensionstilläggen skulle så bestämmas, att resultatet blir de pensionsbelopp, som enligt nu gällande pensioneringsgrunder skulle utgå vid tillämpning av den definitiva löneregleringen. Nu gällande pensioneringsgrunder, tillämpade på de i utkastet till definitiv lönereglering upptagna lönebeloppen — jag bortser för tillfället från den ifrågasatta pensionsförbättringen för överste — skulle innebära, att sammanlagda pensionen komme att uppgå till

80 procent av dessa lönebelopp. Enligt de sakkunnigas förslag skulle sammanlagda pensionen motsvara de ifrågasatta lönerna med avdrag av 10 procent och sålunda uppgå till 90 procent av dessa löner. Skillnaden mellan de sakkunnigas förslag och det nu ifrågavarande alternativet är således väsentligen den, att avdraget — säkerhetsmarginalen — i ena fallet skulle utgöra 10 procent, i andra fallet 20 procent av de tänkta nya lönerna. Såsom av statskontoret framhållits, skulle emellertid detta andra alternativ, i likhet med de sakkunnigas förslag, bygga på den i utkastet till definitiv löne reglering förekommande fördelningen mellan lön och dagavlönning, en fördelning som enligt statskontorets mening icke kan anses vara av riksdagen godkänd.

Vad slutligen angår det tredje alternativet, är detta grundat på de i utkastet till definitiv löne reglering upptagna sammanlagda avlöningsbeloppen, varvid totalpensionerna, med närmare angiven begränsning, beräknats till viss procent av dessa avlöningsbelopp. Den principiella skiljaktigheten mellan denna beräkningsgrund och den, som tillämpats av de sakkunniga och vilken även skulle komma till användning enligt det nyss omförmälda andra alternativet, är emellertid, på sätt av det följande torde framgå, jämförelsevis ringa.

Såsom i de sakkunnigas betänkande erinrats (jfr sid. 14 här ovan), har nämligen vid uppgörande av utkastet till den definitiva löne regleringen särskilt uppmärksamats, att lörens och dagavlönningens belopp skulle komma att stå i ett, även med hänsyn till en blivande pensionsreglering, någorlunda antagligt förhållande till varandra. Huru denna synpunkt vunnit tillämpning i de särskilda fallen, inhämtas av det den 5 mars 1918 avgivna betänkandet rörande tillfällig löneförbättring för viss personal vid armén och marinen (sid. 264 o. f.). Av de sifferuppgifter, som där lämnas, framgår, att medan lönen i förhållande till hela avlöningen (ortstillägg icke medräknade) enligt de efter den s. k. statskontorstypen genomförda löne regleringarna utgår med följande procenttal för de olika lönegraderna:

chef för ämbetsverk (generaldirektör)	70.0	procent
byråchef med slutavlönning	69.1	»
tjänsteman i andra lönegraden med slutavlönning	71.9	»
» » första » » »	71.2	»

så utgöra enligt det framlagda utkastet till definitiv löne reglering motsvarande procenttal för

överste.....		70.6	procent
överstelöjtnant.....		68.3	»
major.....		69.5	»
kapten	med slutavlöning	71.1	»
löjtnant	»	73.3	»
underlöjtnant	»	71.1	»
fanjunkare	»	69.5	»
sergeant	»	75.9	»

Det bör anmärkas, att även vid beräkning av dessa för den militära personalen gällande procenttal bortsetts från de särskilda förmåner i form av högre inkvarterings- och servisbidrag samt provisoriskt avlöningstillägg, som för närvarande, även efter den tillfälliga löneförbättringens genomförande, tillkomma personal å vissa orter (Stockholm, Göteborg och Boden) och vilka i själva verket kunna anses jämförliga med de i civila lönerogleringar förekommande ortstilläggen.

De anförda siffrorna giva vid handen, att enligt utkastet till definitiv löneroglering själva lönen för de olika grupperna av beställningshavare — om man för kompaniofficerare och underofficerare räknar med de fall, där alla ålderstillägg intjänats, vilket torde vara regel vid avgång med pension — står i ett tämligen konstant förhållande till totalavlöningen (frånsett nyssnämnda, med ortstillägg jämförliga förmåner). Vid sådant förhållande synes mig någon väsentlig erinran icke kunna göras mot de sakkunnigas förslag att, i överensstämmelse med civila pensionslagens huvudregel om pensionsunderlag, lägga lönerna, sådana de fixerats i utkastet till definitiv löneroglering, till grund för den pensionsförbättring, varom nu är fråga. Jag anser mig emellertid — särskilt med hänsyn till de nyss meddelade procenttalen för löjtnanter och sergeanter — böra förorda, att de pensionsbelopp, som erhållas enligt den av de sakkunniga föreslagna beräkningsgrunden, underkastas den ytterligare begränsningen, att desamma icke få i något fall överskrida viss procent av den sammanlagda avlöningen enligt utkastet till definitiv löneroglering.

Huvudspörsmålet, vare sig man väljer den ena eller andra beräkningsmetoden, synes mig emellertid vara, i vilket procentuellt förhållande totalpensionen kommer att stå till lönen resp. totalavlöningen. De sakkunniga hava från de i utkastet till definitiv löneroglering upptagna lönebeloppen, som utgöra ungefär 70 procent av totalavlöningen, gjort ett avdrag av 10 procent och sålunda stannat vid pensionsbelopp, vilka motsvara ungefär 63 procent av totalavlöningen; en liknande beräkningsgrund har ock av de sakkunniga direkt tillämpats å vissa grupper av

civilmilitära befattningshavare. Enligt det av statskontoret omförmälda andra alternativet skulle pensionernas slutsumma i regel uppgå till 80 procent av de nya lönerna, således ungefär 56 procent av totalavlöningen; det tredje alternativet åter räknar med 60 procent av totalavlöningen, dock med viss ytterligare begränsning.

Om man tager hänsyn därtill, att pensionerna för försvarsväsendets ifrågasvarande personal i regel icke äro att helt anse såsom pensioner i vanlig mening utan till ej oväsentlig del såsom en beredskapsavlöning, vars åtnjutande är förknippat med vissa såväl personliga som ekonomiska förpliktelser, torde det näppligen kunna anses annat än billigt, att bland de nu nämnda alternativen det väljes, som för personalen ställer sig mest gynnsamt. Detta alternativ räknar med en säkerhetsmarginal av 10 procent, och det förefaller som om därmed alla berättigade krav på försiktighet vore tillgodosedda. Någon fara för att på detta sätt den definitiva pensionsregleringen skulle i någon mån föregripas, är enligt min mening icke för handen; däremot torde en anordning, enligt vilken totalpensionen skulle komma att uppgå till allenast 56 à 60 procent av den sammanlagda avlöningen, icke kunna anses innebära en för personalen tillfredsställande lösning av förevarande, sedan länge trängande spörsmål.

Jag är sålunda beredd att följa de sakkunnigas mening, enligt vilken den sammanlagda pensionen bör beräknas till 90 procent av det i utkastet till definitiv löneroglering upptagna lönebeloppet; dock torde härvid, såsom jag nyss antytt, en viss begränsning böra ske, nämligen på det sätt, att den sammanlagda pensionen icke får i något fall överskrida 63 procent av totalavlöningen enligt den skisserade definitiva lönerogleringen. De beräknade beloppen torde i förekommande fall böra avrundas till närmast högre tiotal kronor.

Vad angår pensionen till överste, hava de sakkunniga räknat med den vid definitiv löneroglering ifrågasatta lönen av 7,000 kronor samt därifrån avdragit 10 procent; det sålunda erhållna beloppet 6,300 kronor har nedsetts till det i civila pensionslagen stadgade maximibeloppet av 6,000 kronor. Statskontoret åter har ansett att, med följdriktig tillämpning av de utav de sakkunniga följda grunderna, nämnda maximibelopp 6,000 kronor borde tagas till utgångspunkt och att sålunda, efter avdrag av 10 procent, totalpensionen borde sättas till 5,400 kronor. Jag kan ej tillstyrka användningen av sistnämnda beräkningsmetod, vilken leder till ett lägre pensionsbelopp än det av statskontoret närmast förordade tredje alternativet (60 procent å totalavlöningen), utan finner mig böra på denna punkt biträda de sakkunnigas förslag.

För vinnande av större överskådlighet har jag ansett mig böra i följande tablå sammanföra de för olika grupper av den militära personalen nu stadgade pensionsbeloppen och de sammanlagda pensionsbelopp, som skulle komma att utgå dels enligt de sakkunnigas förslag, dels enligt statskontorets andra alternativ (nuvarande pensioneringsgrunder tillämpade å den definitiva löneregleringen), dels enligt statskontorets tredje alternativ (60 procent å totalavlönningen med viss begränsning), dels ock enligt det jämkningsförslag, jag i det föregående framlagt. Slutligen hava i tablå införts beloppen av den pensionsförbättring, som skulle komma att utgå vid bifall till det av mig förordade förslaget.

	Nuvarande pension.	Sammanlagd pension enligt				Pensionsförbättring enligt mitt förslag.
		de sakkunnigas förslag.	statskontorets andra alternativ.	statskontorets tredje alternativ.	mitt förslag.	
Överste.....	4,500	6,000	5,250	5,700	6,000	1,500
Överstelöjtnant	3,600	4,950	4,400	4,800	4,950	1,350
Major	3,200	4,500	4,000	4,314	4,500	1,300
Kapten av 1. klassen:						
utan ålderstillägg.....	2,720	2,700	2,400	2,895	2,700	—
med 1 ".....	2,720	3,150	2,800	3,195	3,150	430
" 2 ".....	2,720	3,600	3,200	3,495	3,600	880
" 3 ".....	2,720	4,050	3,600	3,795	3,990	1,270
Kapten av 2 klassen:						
utan ålderstillägg.....	1,920	2,700	2,400	2,895	2,700	780
med 1 ".....	1,920	3,150	2,800	3,120	3,150	1,230
" 2 ".....	1,920	3,600	3,200	3,120	3,600	1,680
" 3 ".....	1,920	4,050	3,600	3,120	3,990	2,070
Löjtnant av 1. klassen:						
utan ålderstillägg.....	1,200	1,620	1,440	1,737	1,620	420
med 1 ".....	1,200	1,980	1,760	1,977	1,980	780
" 2 ".....	1,200	2,340	2,080	2,217	2,330	1,130
" 3 ".....	1,200	2,700	2,400	2,400	2,580	1,380
Löjtnant av 2. klassen:						
utan ålderstillägg.....	1,000	1,620	1,440	1,737	1,620	620
med 1 ".....	1,000	1,980	1,760	1,977	1,980	980
" 2 ".....	1,000	2,340	2,080	2,200	2,330	1,330
" 3 ".....	1,000	2,700	2,400	2,200	2,580	1,580

	Nuvarande pension.	Sammanlagd pension enligt				Pensionsförbättring enligt mitt förslag.
		de sakkunnigas förslag.	statskon-torets andra alternativ.	statskon-torets tredje alternativ.	mitt förslag.	
		Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	
Underlöjtnant (fänrik):						
utan ålderstillägg	720	1,350	1,200	1,338	1,350	630
med "	720	1,620	1,440	1,518	1,600	880
Fanjunkare:						
utan ålderstillägg	1,000	1,530	1,360	1,677	1,530	530
med 1 "	1,000	1,710	1,520	1,797	1,710	710
" 2 "	1,000	1,890	1,680	1,917	1,890	890
" 3 "	1,000	2,070	1,840	2,037	2,070	1,070
" 4 "	1,000	2,250	2,000	2,157	2,250	1,250
Sergeant av 1. klassen:						
utan ålderstillägg	900	1,350	1,200	1,338	1,350	450
med 1 "	900	1,530	1,360	1,458	1,530	630
" 2 "	900	1,710	1,520	1,578	1,660	760
" 3 "	900	1,890	1,680	1,698	1,790	890
" 4 "	900	2,070	1,840	1,818	1,910	1,010
Sergeant av 2. klassen:						
utan ålderstillägg	780	1,350	1,200	1,338	1,350	570
med 1 "	780	1,530	1,360	1,458	1,530	750
" 2 "	780	1,710	1,520	1,578	1,660	880
" 3 "	780	1,890	1,680	1,698	1,790	1,010
" 4 "	780	2,070	1,840	1,818	1,910	1,130

Det torde böra erinras, att för personal inom vissa löneklasser, exempelvis kaptener av 2. klassen, pensionering endast undantagsvis förekommer samt att fördenskull den för dylik personal ifrågasatta pensionsförbättringen allenast i enstaka fall kan komma att utgå.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle särskilda bestämmelser komma att gälla rörande pensionsförbättring för två grupper av militär personal, nämligen förvaltare vid intendenturkåren och arméns musikpersonal, samt för flertalet av de civilmilitära beställningshavare, som i förslaget avses. Beträffande dessa personalgrupper hava de sakkunniga, för vinnande av ett tillfredsställande resultat, funnit sig böra i olika fall följa två skilda beräkningsgrunder. Enligt den ena beräkningsgrunden, vilken skulle tillämpas i flertalet fall, borde, under förutsättning att vederbörligt antal

tjänstår uppnåtts, pensionstillägget utgå med det högsta belopp, som föreslagits för motsvarande militära personal enligt förut återgivna skalor. I de fall, där denna beräkningsgrund icke vore fullt lämplig, borde pensionstillägget så avpassas, att den sammanlagda pensionen komme att uppgå till ungefär 63 procent av totalavlöningen enligt den skisserade definitiva löneregleringen. Vad de sakkunniga i detta hänseende föreslagit föranleder icke någon annan erinran från min sida än att, vid bifall till de av mig ifrågasatta jämkningarna i de sakkunnigas förslag beträffande huvudgrupperna av den rent militära personalen, motsvarande jämkningar böra ske i den för övrig personal föreslagna pensionsförbättringen. På detaljerna i denna del av frågan torde jag icke behöva här ingå.

Mot de sakkunnigas förslag, att den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, skulle äga åtnjuta pensionsförbättring med endast hälften av det belopp, som eljest skolat enligt de föreslagna grunderna tillkomma honom, har erinran framställts av arméförvaltningens civila departement, varjämte statskontoret under angiven förutsättning ifrågasatt, huruvida icke nämnda reduktion av pensionstillägget måhända kunde bortfalla. Ehuru utan tvivel vissa skäl tala för det framställda ändringsyrkandet, anser jag mig i frågans nuvarande läge icke böra på denna punkt avvika från de sakkunnigas förslag.

Med åberopande av vad i det föregående anförts får jag nu framlägga följande förslag till

Grunder för pensionsförbättring för viss personal vid armén.

§ 1.

1. Officerare och underofficerare äga, efter avgång från beställning på aktiv stat vid armén, med de undantag och enligt de särskilda bestämmelser, som här nedan stadgas, uppbära pensionsförbättring med följande belopp, för helt år räknat:

överste	med 1,500 kronor
överstelöjtnant	» 1,350 »
major	» 1,300 »
kaptän (ryttmästare) av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:	

minst 3 och mindre än 6	med	430	kronor
minst 6 och mindre än 9	»	880	»
minst 9	»	1,270	»
kapten (ryttmästare) av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	780	»
minst 3 och mindre än 6	»	1,230	»
minst 6 och mindre än 9	»	1,680	»
minst 9	»	2,070	»
löjtnant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	420	»
minst 3 och mindre än 6	»	780	»
minst 6 och mindre än 9	»	1,130	»
minst 9	»	1,380	»
löjtnant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	620	»
minst 3 och mindre än 6	»	980	»
minst 6 och mindre än 9	»	1,330	»
minst 9	»	1,580	»
underlöjtnant (fänrik), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	630	»
minst 3	»	880	»
fanjunkare (styckjunkare), som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	530	»
minst 3 och mindre än 6	»	710	»
minst 6 och mindre än 9	»	890	»
minst 9 och mindre än 12	»	1,070	»
minst 12	»	1,250	»
sergeant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	450	»
minst 3 och mindre än 6	»	630	»
minst 6 och mindre än 9	»	760	»

minst 9 och mindre än 12	med	890	kronor
minst 12	»	1,010	»
sergeant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått följande antal tjänstår:			
mindre än 3	»	570	»
minst 3 och mindre än 6	»	750	»
minst 6 och mindre än 9	»	880	»
minst 9 och mindre än 12	»	1,010	»
minst 12	»	1,130	»

2. Vid beräkningen av antalet tjänstår tillämpas de regler, som i sådant avseende äro stadgade i fråga om beräkning av tillfällig löneförbättring under det år, då avgången äger rum.

§ 2.

1. Nedannämnda militära personal äger efter avgång från beställning på aktiv stat, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring sålunda:

inspektören för kavalleriet, kommandanten i Boden och militärbefälhavaren på Gottland enligt samma grunder som överste;

chefen för krigsskolan och fälttygmästaren enligt samma grunder som överstelöjtnant;

chef för trängkår enligt samma grunder som överstelöjtnant eller major, allt efter den beställning på stat vederbörande kårchef innehar;

tygmästare av 1. klassen vid artilleriet enligt samma grunder som major;

tygmästare av 2. klassen vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom kapten av 1. klassen;

förvaltare vid intendenturkåren, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,250 kronor

musikfanjunkare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,250 »

musiksergeant av 1. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,010 »

musiksergeant av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår, med ett årligt belopp av 1,130 kronor

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i mom. 1 här ovan skall såsom tjänstår beräknas:

för förvaltare vid intendenturkåren: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom förvaltare vid intendenturkåren eller såsom fanjunkare (styckjunkare);

för musikfanjunkare: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musikfanjunkare, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant av 1. eller 2. klassen; samt

för musiksergeant: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom musiksergeant, oavsett huruvida beställningen tillhört 1. eller 2. klassen.

§ 3.

1. Nedannämnda civilmilitära beställningshavare äga vid avgång från beställning på aktiv stat, med iakttagande av övriga i dessa grunder givna bestämmelser, uppbära pensionsförbättring med följande belopp för helt år räknat:

överfältläkare, som tillträtt för beställningen på stat uppfört ålderstillägg	med 1,280 kronor
överfältläkare, vilken icke tillträtt ålderstillägg	» 1,350 »
fältläkare enligt samma grunder som överstelöjtnant, regementsläkare enligt samma grunder som major, bataljonsläkare, äldre, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår, ...	» 1,270 »
överfältveterinär enligt samma grunder som överfält- läkare, fältveterinär enligt samma grunder som major, regementsveterinär, som vid början av det år, då av- gången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår,	» 1,270 »
bataljonsveterinär, äldre, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 9 tjänstår, ...	» 1,180 »
departementsskrivare, tyg- eller fabriksförvaltare av 1. klassen, fortifikationskassör, därest sådan beställ- ningshavare tillträtt på stat uppförda två ålders- tillägg,	» 1,000 »

tygunderofficer vid artilleriet med det belopp, som skolat tillgodokomma honom, därest han kvarstått på aktiv stat vid regemente (kår) och där innehaft beställning såsom styckjunkare,	
tygförvaltare av 2. klassen, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	med 1,250 kronor
besiktningsrustmästare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	» 1,250 »
tyghantverkare, gevärshantverkare, som vid början av det år, då avgången äger rum, uppnått minst 12 tjänstår,	» 1,010 »
poliskommissarie vid fästningspolisen i Boden, som tillträtt för beställningen på stat uppförda två ålders-tillägg,	» 1,000 »

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i mom. 1 här ovan skall såsom tjänstår beräknas:

för bataljonsläkare, äldre: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom bataljonsläkare vid truppförband;

för regementsveterinär: den tid, varunder han innehaft beställning på stat såsom regementsveterinär, samt därjämte, i förekommande fall, den tid utöver 3 år, varunder han innehaft beställning på stat såsom bataljonsveterinär; samt

för övriga tjänstinnehavare: den tid, varunder de på stat innehaft enahanda beställning som den, från vilken avgång sker.

§ 4.

1. Pensionsförbättring tillkommer endast den, som vid avgång efter uppnådd åldersgräns är berättigad till såväl pension som fyllnadspension samt därjämte vid avgången åtnjuta tillfällig löneförbättring enligt av riksdagen år 1918 eller senare godkända grunder.

2. Den, som, jämlikt punkt 4 i gällande grunder för pensioneringen av arméns befäl och underbefäl med vederlikar, avgår med fyllnadspension i lägre tjänstegrad än den, han vid avgången innehar, äger åtnjuta pensionsförbättring med det belopp, som skolat tillkomma honom, därest han vid avskedet innehaft nämnda lägre tjänstegrad.

3. Den, som avgått från tjänsten under år 1918 eller vid slutet av samma år, äger åtnjuta pensionsförbättring med hälften av det belopp, som enligt ovan angivna grunder eljest skolat tillkomma honom.

4. Den, som åtnjuter lön på rikets stat eller pension från andra allmänna medel än dem, som äro anvisade för arméns pensionering, och av sådan anledning har att vidkännas minskning i pension eller fyllnadspension, äger, utan hinder av stadgandet i mom. 1, uppbära honom eljest tillkommande pensionsförbättring oavkortad.

§ 5.

Pensionsförbättringen till- och frånträdes samt utbetalas i samma ordning som fyllnadspension.

Enligt av de sakkunniga meddelade beräkningar skulle kostnaderna för ifrågavarande pensionsförbättring, för helt år räknat, utgöra för personal, som avgått eller avgår under åren 1918, 1919 och 1920, resp. 140,470, 177,170 och 187,730 kronor. Genom de av mig föreslagna jämkningarna i de sakkunnigas förslag komma kostnaderna att i någon mån minskas och sålunda de beräknade beloppen att nedbringas till resp. 136,270, 172,730 och 181,110 kronor. Det erforderliga medelsbehovet kan på grund härav (jfr sid. 41—42 här ovan) beräknas utgöra för år 1919 $(68,135 + 86,365) = 154,500$ kronor eller i avrundat tal 155,000 kronor och för år 1920 $(68,135 + 172,730 + 90,555) = 331,420$ kronor eller i avrundat tal 335,000 kronor. I vederbörliga framställningar till innevarande års riksdag hava för ifrågavarande ändamål under tionde huvudtiteln beräknats på tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 170,000 kronor och på extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 350,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att

dels till beredande av pensionsförbättring åt viss personal vid armén under tionde huvudtiteln bevilja

å tilläggsstat för år 1919 ett förslagsanslag av 155,000 kronor samt

å extra stat för år 1920 ett förslagsanslag av 335,000 kronor,

dels godkänna av mig förordade grunder för pensionsförbättringens utgående,

dels ock förklara, att Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, underordnad myndighet må i enlighet med nyssnämnda grunder tilldela personal, som under åren 1918—1920 avgått eller avgår från

tjänsten, pensionsförbättring att utgå under pensionstagarens återstående livstid.»

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Fritz Dahlborn.